

Spolupráca je viac ako súťaženie

Je vhodnejšie v tíme podporovať spoluprácu alebo súťaženie? Hoci zdravá konkurencia môže jednotlivcov motivovať k vyššiemu výkonu, dlhodobý úspech tímu sa opiera predovšetkým o kvalitnú spoluprácu. Práve spolupráca umožňuje členom tímu zdieľať nápady, rešpektovať rôzne pohľady a vytvárať riešenia, ktoré by jednotlivec dosiahol len ťažko. Navyše, tímové prostredie založené na dôvere a vzájomnej podpore zvyšuje angažovanosť, emocionálnu pohodu aj celkovú efektivitu práce. Spoluprácu preferujeme aj pri zostavovaní článkov v časopise *Manažment školy v praxi*. Aj v najnovšom čísle ponúkame zaujímavé témy.

Martina Kosturková sa venuje digitálnej etike v školskom prostredí. Digitálny vývoj je mimoriadne rýchly a dynamický, formujúci našu spoločnosť svojím exponenciálnym rastom, všadeprítomnosťou a globalizáciou. Technológie sú súčasťou života detí a mládeže, ktorí sú nútení čeliť informatívnemu tlaku a negatívnym online situáciám. Digitálna zručnosť zahŕňa flexibilitu a morálnu zodpovednosť.

Elena Zenkovich píše o vzdelávaní detí odídencom. Jej článok sa zaoberá právmi a povinnosťami školy voči deťom cudzincov s dočasným útočiskom na Slovensku, zdôrazňujúc rovnaký prístup k vzdelaniu podľa novelizácií zákona od roku 2025. Podčiarkuje vzdelávanie ako kľúč k integrácii a zodpovednosť rodičov za povinné vzdelanie, pričom poznamenáva, že nie všetky školy umožňujú okamžité prijatie.

Ingrid Konečná Veverková sa venuje problematike financovania školského stravovania. Vysvetlí, čo patrí pod zariadenie školského stravovania a ako sú zariadenia školského stravovania financované. Upozorní na zmenu vo financovaní stravovania detí v materských školách. Pokúsi sa nájsť odpovede na množstvo otázok spojených s financovaním školského stravovania.

Dušana Bielešová v článku *Riadené a kritické rozhovory s kolegami* ponúka návod, ako viesť náročné a kritické rozhovory s kolegami tak, aby sme zachovali vzájomný rešpekt a dôveru. Zdôrazňuje dôležitosť prípravy, empatie a schopnosti vnímať neverbálne signály. Ponúka aj konkrétne príklady z praxe.

Michal Dzurenko sa venuje kamerovým systémom v školách. V článku sa zaoberá hlavnými funkciami kamerových systémov, účelmi ich použitia a právnymi základmi ich implementácie. Rovnako analyzuje otázky ochrany súkromia pri inštalácii kamier s odkazom na princíp minimalizácie a potrebu zvážiť alternatívne riešenia.

Ladislav Šnapko pokračuje v téme kybernetickej bezpečnosti a píše o bezpečnostných incidentoch. Upozorňuje, že ransomvér je zhubný softvér, ktorý od používateľov vyžaduje výkupné za zašifrované alebo odcudzené dáta. Ochrana pred ransomvérom zahŕňa strategické rozhodnutia.

Zdenka Matulová Juríková píše o organizácii školského roka, ktorá je jednou zo zásadných oblastí, akými sa riadi výchovno-vzdelávací proces v školách a školských zariadeniach.

Adam Bieleš sa v rubrike *Z histórie školstva* venuje prvému povojnovému školskému roku v gymnáziu v Malackách. Svedectvá čerpá z výročnej správy za školský rok 1945/1946.

Na záver možno povedať, že práve spolupráca je základným kameňom úspechu – nielen v tíme, ale aj v celej vzdelávacej komunite. Každý autor, ktorý prispel do tohto čísla časopisu *Manažment školy v praxi*, ponúka jedinečný pohľad, ale spája ich aj spoločné úsilie vytvárať hodnotný a podnetný obsah. Veríme, že aj tentoraz nájdete v našich článkoch inšpiráciu, odborné poznatky a impulz na ďalšiu spoluprácu vo vašej každodennej praxi.

/redakcia/

KLÍMA ŠKOLY

- Digitálna etika vo vzdelávaní 2
 ■ doc. PhDr. PaedDr. Martina Kosturková, PhD.

LEGISLATÍVA

- Vzdelávanie detí odídencom 6
 ■ JUDr. Elena Zenkovich, CSc.

ADMINISTRATÍVA

- Financovanie školského stravovania v roku 2025 11
 ■ Ing. Ingrid Konečná Veverková

UPOZORŇUJEME

- Téma: Vedľajší príjem riaditeľa školy 15
 ■ JUDr. Matej Drotár

MANAŽMENT

- Riadené a kritické rozhovory s kolegami 16
 ■ PaedDr. Dušana Bielešová

PREVENCIA

- Kamerové systémy v školách 19
 ■ Ing. Michal Dzurenko

KYBERNETICKÁ BEZPEČNOSŤ

- Kybernetické bezpečnostné incidenty 21
 ■ Mgr. Ladislav Šnapko

INFORMUJEME

- Namietanie znenia školského poriadku rodičmi 24
 ■ JUDr. Ivana Gerdová

ORGANIZÁCIA

- Organizácia školského roka z pohľadu legislatívy 26
 ■ JUDr. Ing. Zdenka Matulová Juríková

Z HISTÓRIE ŠKOLSTVA

- Prvý povojnový školský rok vo výročnej správe štátneho gymnázia v Malackách 29
 ■ PhDr. Adam Bieleš, PhD.

DO POZORNOSTI

- Dôležité termíny 31
 ■ PaedDr. Katarína Písečná

PORADŇA

- Otázky a odpovede 32
 ■ JUDr. Ing. Lucia Pivarníková
 ■ JUDr. Ing. Zdenka Matulová Juríková

DIGITÁLNA ETIKA VO VZDELÁVANÍ

* ...KULTIVÁCIA CHARAKTERU ČLOVEKA 21. STOROČIA *

doc. PhDr. PaedDr. Martina Kosturková, PhD.,
Ústav pedagogiky, andragogiky a psychológie
FHPV, Prešovská univerzita v Prešove

Digitálny vývoj je nepochybne mimoriadne rýchly a dynamický. Predstavuje jednu z najvýznamnejších síl, ktoré formujú našu súčasnú spoločnosť. Jeho charakteristické vlastnosti, ako exponenciálny rast, všadeprítomnosť a globalizácia, prekročili všetky ľudské hranice. Výdobytky techniky sa stali neoddeliteľnou súčasťou života detí a mládeže. Informačný tlak, nároky školy a nároky spoločnosti spôsobujú, že študenti sú z rôznych dôvodov nútení častejšie siahnuť po informáciách, ktoré sú tzv. ihneď dostupné, alebo čelia rôznym negatívnym online situáciám. Digitálna zručnosť spočíva v digitálnej flexibilitate a morálnej zodpovednosti.

World Economic Forum (ďalej WEF; WEF, 2025a) aktuálne reaguje na pozitíva a negatíva vznikajúcich technológií. Odborníci zdôrazňujú potrebu právnych a technických rámcov, rešpektovanie dôstojnosti, autenticity a uvedomenia si sociálnych dôsledkov, najmä pokiaľ ide o virtuálne interakcie. Súčasný vek nazývajú digitálny ekosystém ako priestor, kde žijeme, kde technológie prenikajú do každého aspektu nášho života. Koncept digitálnej etiky zahŕňa morálne princípy a hodnoty, ktoré usmerňujú naše správanie v digitálnom prostredí. Ide o relatívne novú oblasť, na ktorú je potrebné pripraviť aj prostredie edukácie.

Digitálna etika

Koncept digitálnej etiky nevznikol náhle zásluhou jedného autora, ale vyvíjal sa postupne v reakcii na technologický pokrok a jeho vplyv na spoločnosť. Napriek tomu existujú kľúčové osobnosti, ktoré prispeli k formovaniu a definovaniu digitálnej etiky.

Luciano Floridi – je taliansky filozof, ktorý sa považuje za jedného z popredných teoretikov digitálnej etiky. Jeho práca sa zameriava na etiku informácií, filozofiu informácií a etiku umelej inteligencie. Floridiho teória o informačnej etike a etike umelej inteligencie sú základom mnohých diskusií o digitálnej etike.

Rafael Capurro – je nemecko-argentínsky filozof, ktorý sa zaoberá informačnou etikou a jej vzťahom k filozofii informácií. Jeho práca sa zameriava na etické aspekty informačných technológií a ich vplyv na ľudskú spoločnosť.

Digitálna etika zahŕňa princípy, usmernenia a morálne hodnoty, ktorými sa riadi používanie technológií, údajov a digitálnych platforiem. Keď spoločnosť prechádza zložitou digitálneho prostredia, pochopenie a dodržiavanie digitálnej etiky sú prvoradé na podporu dôvery, autonómie a zodpovednosti.

 Web je informačný raj a peklo zároveň (WEF, 2025a).

Kľúčové oblasti digitálnej etiky:

- **Súkromie a ochrana osobných údajov.** S rastúcim zberom a spracovaním osobných údajov sa otázky týkajúce sa súkromia a ochrany osobných údajov stávajú stále naliehavšie. Digitálna etika sa zaoberá tým, ako zabezpečiť, aby boli osobné údaje chránené a používané zodpovedne.
- **Umeľá inteligencia a automatizácia.** Rozvoj umelej inteligencie a automatizácie prináša nové etické výzvy, vrátane zodpovednosti za rozhodnutia algoritmov, vplyvu na trh práce a potenciálu pre diskrimináciu. Digitálna etika skúma, ako zabezpečiť, aby boli tieto technológie používané eticky a v prospech spoločnosti.
- **Dezinformácie a online manipulácia.** Šírenie dezinformácií a online manipulácia predstavujú vážne hrozby pre demokraciu a sociálnu stabilitu. Digitálna etika sa venuje tomu, ako bojovať proti dezinformáciám a ako rozvíjať mediálnu gramotnosť.
- **Digitálna inklúzia a rovnosť.** Digitálna etika sa zaoberá aj otázkami digitálnej inklúzie a rovnosti. Ide o to, ako zabezpečiť, aby mal každý prístup k digitálnym technológiám a mohol využívať ich výhody.

- **Etika v online komunikácii.** Digitálna etika sa zaoberá otázkami ako kyberšikana, online nenávisťné prejavy alebo tzv. „hejt“ v online priestore. Usiluje sa o nachádzanie spôsobov, ako podporiť rešpektujúcu a konštruktívnu online komunikáciu (WEF, 2025b).

Existuje množstvo dôvodov, prečo je potrebné venovať zvýšenú pozornosť tejto téme. Digitálne technológie prekračujú hranice štátov, čo komplikuje reguláciu a presadzovanie etických noriem. Rovnako tak rýchly vývoj digitálnych technológií neustále prináša nové etické výzvy, ktoré si vyžadujú flexibilné a adaptabilné riešenia. Najväčší problém predstavuje určenie zodpovednosti za určité činy alebo rozhodnutia. Z uvedených dôvodov je potrebné zvyšovať povedomie o digitálnej etike a podporovať vzdelávanie v tejto oblasti.

Ako chrániť práva detí vo svete s podporu AI

Ocitli sme sa v bode, kde sa pohybujeme v realite, v ktorej stále ťažšie rozlišujeme skutočné od umelého, teda v realite prepletenej s umelou inteligenciou (ďalej AI). Nárast generatívnej AI vyvolal predpovede o zániku mnohých profesií tak, ako ich poznáme dnes. Zároveň to vyvoláva obavy o dodržiavanie etických princípov či psychologický dopad na jednotlivca. Najčastejšie sa objavujú diskusie zamerané na podniky a ľudí v zamestnaní. Málokto diskusie sa venujú deťom – generácii, ktorú táto realita pravdepodobne najviac ovplyvní.

Vedci Y. Xu a M. Warschauer (2020) zistili, že deti vo veku od troch do šiestich rokov už veria, že inteligentné zariadenia majú myšlienky a pocity. Títo vedci konštatujú, že AI je dnes veľkým prísľubom pre deti a ich blaho, s výhodami siahajúcimi od pokroku v medicíne a zdravotnej starostlivosti až po lepšie vzdelávacie výsledky. Tým, že pomáha ľuďom presnejšie predpovedať prírodné katastrofy alebo krízy spôsobené ľuďmi, môže tiež pomôcť väčšiemu počtu detí dosiahnuť dospelosť a viesť bezpečnejší život.

Napriek svojim výhodám však AI prináša aj veľké riziká pre deti a budúcnosť ľudstva ako celku. Na začiatok, umelá inteligencia nielenže spotrebuje veľa vody, elektriny a kritických minerálov na svoj chod, ale produkuje aj nebezpečný odpad – a o jej skutočnom vplyve na životné prostredie sa ešte máme veľa čo učiť. Okrem toho je digitálna priepasť medzi mestskými a vidieckymi komunitami v rozvinutých aj rozvojových krajinách už výrazná.

Ako sa pripravujeme na rastúce digitálne nerovnosti, ktoré určite vyplývajú z prijatia AI?

Svetoví odborníci WEF (2025c) konštatujú, že pri používaní AI je potrebné rozvíjať pozitívna zdravým spôsobom.

(1) Presadzujte spolu so zákonodarcami zvýšenie financovania rozvoja zručností kritického myslenia v ranom vzdelávaní. Kritické myslenie je nevyhnutné pre slobodné voľby a spravodlivé spoločnosti. Pokrok AI by nemal ísť na úkor ľudského kritického myslenia založeného na hodnotách. Toto presadzovanie zahŕňa aj spoluprácu medzi participatívnymi občanmi, tvorcami politik, neziskovými organizáciami a podnikateľskou komunitou, aby sa zabezpečilo, že systémy AI nebudú kontrolované ideologicky, čím sa podporuje začlenenie plurality názorov, hlasov a skupín obyvateľstva. To je základom ochrany slobody a minimalizácie zaujatosti v budúcich komunitách a spoločnostiach, ktoré budú jedného dňa formovať dnešné deti.

(2) Spolupracujte so vzdelávacími radami, školskými systémami a učiteľmi, aby ste zabezpečili, že AI nebude vytláčať rozvoj zručností pre sebestačnosť. Rodičia majú predovšetkým neabdikovatelnú povinnosť chrániť právo detí stať sa sebestačnými a odolnými. Dlhoročné skúsenosti organizácie Save the Children s prácou v ranom vzdelávaní na celom svete znovu a znovu preukázali, že včasná intervencia je kľúčom k tomu, aby deti mohli prosperovať ako učiaci sa, tak aj v živote. AI sa nelíši; je tu, aby zostala, takže je dôležité naučiť deti, ako byť pri jej používaní v bezpečí.

(3) Investujte, aby ste prijali transformáciu AI. Organizácie – od firiem a škôl až po akademickú obec a neziskový sektor – by mali zámerne venovať čas a zdroje príprave a prispôbovaniu sa svetu AI. Táto strategická investícia je rozhodujúca, aby sme sa uistili, že sme pripravení využiť silu tejto vznikajúcej technológie a minimalizovať jej nevýhody. V Save the Children sa spustil Riadiaci výbor AI, ktorý má dohliadať a riadiť iniciatívy AI. Nie je to však len o tom, čo môžeme urobiť, aby sme sa prispôbili už dnes, ale aj o tom, ako možno AI využiť na maximalizáciu pozitívneho vplyvu na deti, keďže sa technológia neustále vyvíja.

Zastávame názor, že ako spoločnosti nám hrozí veľké riziko. Už v súčasnosti registrujeme potláčanie ľudských práv a rozširovanie manipulácie v online priestore. Deti a mládež prichádzajú s podobným obsahom do kontaktu dennodenne. Práve v tomto prostredí sú najzraniteľnejší voči manipulácii alebo zneužívaniu, čo má dlhodobé negatívne účinky na ich vývoj. Z nášho pohľadu sa tieto riziká ešte viac zvyšujú, pretože sme v našom edukačnom systéme výrazne neinvestovali do budovania zručností kritického myslenia a morálneho usudzovania.

Digitálne vzdelávanie ako základ digitálnej etiky

Výkonný riaditeľ Asociácie internetového priemyslu A. Rabe (2019) uvádza, že každý, kto dnes hľadá definíciu pojmu „vzdelávanie“, ju môže rýchlo a jednoducho nájsť online, napríklad na Wikipédii. Jednou z charakteristík výchovy podľa Humboldtovho ideálu výchovy – ktorú možno nájsť takmer vo všetkých moderných teóriách výchovy – je, že predstavuje reflexívny vzťah k sebe samému, k druhým a k svetu. *Čo to môže znamenať v kontexte digitálnej transformácie, ktorá v posledných dvoch desaťročiach stále viac ovplyvňuje naše životy a bude v tomto trende pokračovať aj v nasledujúcich rokoch?*

V podstate to naznačuje, že informovaná, uvedomelá a kritická – a v konečnom dôsledku aj etická – interakcia s internetovými technológiami by už dávno mala byť súčasťou nášho všeobecného vzdelávacieho priestoru.

Rozvoj digitálnych kompetencií patrí medzi top zručnosti aktuálne definované Svetovým ekonomickým fórom v Davose. Digitálne vzdelávanie nám poskytuje nástroje, zručnosti a vedomosti potrebné na efektívne a flexibilné fungovanie v online priestore. Bez ohľadu na morálny aspekt tejto vymoženosti, nie je možné hovoriť o digitálnej etike. Práve vzdelávanie by malo byť základným pilierom digitálnej etiky.

Uvádzame aj konkrétne dôvody:

- **Digitálne vzdelávanie** nám pomáha pochopiť, ako digitálne technológie fungujú, aký majú vplyv na náš život a aké sú ich potenciálne riziká a prínosy. Toto porozumenie je kľúčové vo vzťahu k formovaniu etických postojov a rozhodnutí.
- Dôraz sa kladie na **kritické myslenie a morálne uvažovanie**. Tieto zručnosti pomáhajú filtrovať falošné správy a učia nás zodpovednosti za naše konanie a správanie.
- **Sebareflexia** ako podstatná zložka, pomocou ktorej sa človek učí zodpovedne rozhodovať a v prípade chyby urobiť nápravu.
- **Práva a povinnosti** v online svete sú súčasťou zodpovedného digitálneho občana.
- **Mediálna gramotnosť** ako schopnosť kriticky zhodnotiť škodlivý obsah a vedieť využiť aj kritickú ignoranciu.

Digitálne vzdelávanie by malo byť súčasťou skrytého kurikula škôl, pretože ide o komplexný proces, ktorý má naučiť jedinca digitálnym zručnostiam a bezpečnému online správaniu. Z nášho pohľadu je kľúčové integrovať ho do procesu vzdelávania, aby sme

vychovali generáciu digitálne kompetentných a eticky zodpovedných jedincov.

Príklady digitálnej etiky

Etické úvahy formujú naše digitálne interakcie a ovplyvňujú rozhodovacie procesy. V súčasnosti, viac než kedykoľvek predtým, je dôležité upozorniť na príklady z reálneho sveta, ktoré ilustrujú aplikáciu princípov digitálnej etiky v rôznych kontextoch – bez ohľadu na kultúrne odlišnosti.

Ochrana osobných údajov. Ochrana osobných údajov je jedným z najvýznamnejších problémov digitálnej etiky. Spoločnosti zhromažďujú obrovské množstvo osobných údajov od používateľov, od ich histórie prehliadania až po ich nákupné správanie. Etické hľadiská vyžadujú, aby sa s týmito údajmi zaobchádzalo zodpovedne, na základe jasného súhlasu používateľov, a aby boli zavedené prísne opatrenia na ochranu pred neoprávneným prístupom alebo zneužitím.

Algoritmické skreslenie. Algoritmy zohrávajú významnú úlohu pri formovaní našich online skúseností, od výsledkov vyhľadávачov až po informačné kanály sociálnych médií. Tieto algoritmy však nie sú imúnne voči predsudkom, ktoré môžu viesť k diskriminácii alebo nespravodlivému zaobchádzaniu s určitými skupinami. Digitálna etika vyžaduje, aby boli algoritmy navrhnuté a implementované spôsobom, ktorý minimalizuje zaujatosť a podporuje autonómiu, integritu a digitálnu spravodlivosť.

 Digitálna spravodlivosť – všetci jednotlivci majú spravodlivý a rovnaký prístup k informáciám. Súčasťou je vytváranie konceptov ako digitálne občianstvo, IKT a potrebné zručnosti na ich efektívne využívanie (SmowlTech, 2025a).

Kybernetická bezpečnosť. V súčasnom digitálnom veku, s rastúcim šírením kybernetických hrozieb a únikov údajov, sa kybernetická bezpečnosť stáva nevyhnutnou prioritou. Etické aspekty vyžadujú, aby organizácie vynaložili prostriedky na efektívne opatrenia kybernetickej bezpečnosti, čím chránia citlivé údaje a zaručujú integritu a dostupnosť digitálnych systémov a služieb.

Digitálna priepasť. Digitálna priepasť sa vzťahuje na rozdiel medzi tými, ktorí majú prístup k digitálnym technológiám, a tými, ktorí takýto prístup nemajú. Digitálna etika vyžaduje snahu o odstránenie tejto priepasti, zaručením spravodlivého prístupu k technológiám a digitálnym zdrojom, osobitne pre marginalizované skupiny.

Online obťažovanie. Anonymita a široký dosah internetu podporujú rast online obťažovania a kyberšikany. Etické smernice požadujú, aby jednotlivci a organizácie aktívne bojovali proti online obťažovaniu, vytvárali bezpečné online prostredia a podporovali kultivovanú a civilnú komunikáciu v online priestore (Smowl-Tech, 2025b).

Z reálneho života uvádzame aj konkrétne príklady, ktoré sú v súlade s princípmi digitálnej etiky a ktoré by sa mali prejavovať v našom každodennom online správaní:

- **Ochrana súkromia** – nezdieľanie osobných informácií ľudí bez ich súhlasu (adresy, telefónne čísla, fotografie a pod.); kontrola vlastného súkromia na sociálnych sieťach a opatrnosť pri zdieľaní vlastných osobných informácií; rešpektovanie súkromia iných.
- **Korektná online komunikácia** – vyhýbanie sa urážkam, nezdieľanie nevhodného obsahu, používanie korektného jazyka.
- **Ochrana duševných práv** – nekopírovanie a nešírenie obsahu chráneného autorskými právami bez povolenia, priznať autorstvo iných (citovať, uvádzať zdroj), používať legálne platformy, rešpektovanie licencií.

- **Boj proti dezinformáciám** – kriticky overovať informácie, skúmať pôvod informácií, zodpovedne šíriť informácie.
- **Duševná psychohygiena** – vyvážiť čas online a offline, uvedomelosť používania sociálnych sietí, opatrnosť v online priestore, uvedomenie si digitálnej stopy.

Dodržiavaním týchto zásad prispievame k vlastnej autonómii a integrite, čo predstavuje človeka kriticky mysliaceho s plnou morálnou zodpovednosťou.

Záver

Vývoj digitálnych technológií je nezastaviteľný, to je fakt. Čo môžeme naučiť deti, je to, ako môže tento vývoj ovplyvniť ich životy a ako efektívne využívať technické výdobytky bez osobnej ujmy. Je dôležité, aby sme sa aktívne zapájali do diskusie o digitálnej etike a snažili sa zabezpečiť to, že digitálne technológie budú používané zodpovedne a v prospech spoločnosti. Digitálna etika je koncept, ktorý si zaslúži významné miesto vo vzdelávaní. Má byť neoddeliteľnou súčasťou vzdelávacieho procesu v 21. storočí. Naším hlavným cieľom je pomáhať žiakom stať sa kriticky mysliacimi, empatickými a morálne zodpovednými jedincami, ktorí budú pripravení čeliť výzvam a využívať príležitosti digitálnej éry. ■

Príspevok je súčasťou riešenia projektov VEGA č. 1/0193/2023 Štandardy kritického a morálneho myslenia v pregraduálnej príprave odboru učiteľstvo so zameraním na aktuálne medzinárodné výzvy.

LITERATÚRA:

1. KOSTURKOVÁ, M. 2022. *Integrita kritického a morálneho myslenia v problematike cností a vo výskume*. Prešov: Rokus.
2. KOZYREVA, A., WINEBURG, S., LEWANDOVSKY, S., & HERTWIG, R. (2022). Critical Ignoring as a Core Competence for Digital Citizens. In *Current Directions in Psychological Science*, Vol 32, No. 1, pp. 81-88.
3. SMOWLTECH, 2025a. *Digital equity*. [online]. [2025-04-10]. Retrieved from: <https://smowl.net/en/blog/digital-equity-definition-how-it-helps/>
4. SMOWLTECH, 2025b. *Digital ethics*. [online]. [2025-04-10]. Retrieved from: <https://smowl.net/en/blog/digital-ethics/>
5. WORLD ECONOMIC FORUM. 2025a. *How to navigate the ethical dilemmas posed by the future of digital identity*. [online]. [2025-02-15]. Retrieved from: <https://www.weforum.org/stories/2024/03/navigate-ethical-dilemmas-future-digital-identity/>
6. WORLD ECONOMIC FORUM. 2025b. *The principles of digital ethics*. [online]. [2025-03-24]. Retrieved from: <https://www.iberdrola.com/social-commitment/digital-ethics>
7. WORLD ECONOMIC FORUM. 2025c. *Why children need to be included in discussions about AI*. [online]. [2025-02-14]. Retrieved from: <https://www.weforum.org/stories/2025/02/children-discussions-about-ai/>

* AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY *

Povinné predprimárne vzdelávanie už od troch rokov dieťaťa

Ministerstvo školstva sa pripravuje na zásadnú reformu slovenského vzdelávacieho systému, ktorá prinesie povinné predprimárne vzdelávanie pre deti od troch rokov.

Iniciatíva, ktorú predstavil minister školstva, má za cieľ zvýšiť dostupnosť kvalitného vzdelania pre všetkých a vytvoriť rovnaké podmienky pre detský rozvoj. Od septembra 2027 bude povinné vzdelávanie platiť pre 4-ročné deti, a od septembra 2028 aj pre 3-ročné, pričom ministerstvo školstva už začalo posilňovať kapacity materských škôl. Zámer je podložený konkrétnymi výskumami, ktoré preukazujú význam edukácie v ranom veku, a je podporovaný investíciami z Plánu obnovy a odolnosti SR. Reforma tiež počíta s bezproblémovým prechodom detských jasí pod rezort školstva s cieľom zaručiť integráciu starostlivosti a vzdelávania od najnižšieho veku. V dlhodobom horizonte je, aby Slovensko od roku 2033 garantovalo právo na prijatie do materskej školy už pre dvojročné deti, čím sa priblíži k štandardom, aké sú zavedené vo viacerých krajinách EÚ.

Zdroj: <https://www.minedu.sk/ministerstvo-skolstva-zavedie-povinne-predprimarne-vzdelavanie-od-troch-rokov/>

VZDELÁVANIE DETÍ ODÍDENCOV

* POVINNÁ ŠKOLSKÁ DOCHÁDZKA – PRÁVA A POVINNOSTI *

JUDr. Elena Zenkovich, CSc.
mediátorka, lektorka

Článok sa zaoberá právami a povinnosťami školy voči deťom cudzincov, ktorým bolo na Slovensku udelené dočasné útočisko alebo oň požiadali. Novelu školského zákona od 1. januára a 1. septembra 2025 zabezpečili týmto deťom rovnaký prístup k vzdelávaniu, ako majú slovenskí žiaci. Článok zdôrazňuje význam vzdelávania pre integráciu detí do spoločnosti a rozvoj komunikačných zručností. Zároveň poukazuje na zodpovednosť zákonných zástupcov v ich snahe zabezpečiť plnenie povinného vzdelávania, s prihliadnutím na reálne možnosti škôl, ktoré nie vždy umožňujú okamžité prijatie dieťaťa.

Deti cudzincov majú rovnaký prístup k výchove a vzdelávaniu v školách ako deti, ktoré sú občanmi Slovenskej republiky. Vzdelávacie inštitúcie im poskytujú rovnaké podmienky na začlenenie do predprimárneho, základného aj stredného vzdelávania.

Definície cudzinca

Podľa § 146 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších prepisov (ďalej len „školský zákon“) **cudzinci sú na účely tohto zákona deti:**

- osôb, ktoré sú občanmi iného štátu alebo osôb bez štátnej príslušnosti, s povoleným pobytom na území Slovenskej republiky,
- žiadateľov o udelenie azylu na území SR podľa osobitného predpisu
- Slovákov žijúcich v zahraničí,
- ako žiadatelia o udelenie azylu podľa osobitného predpisu,
- ako cudzinci, ktorí sa nachádzajú na území SR bez sprievodu zákonného zástupcu.

Zákonný zástupca dieťaťa cudzinca, teda rodič alebo iná osoba, ktorá má dieťa zverené do starostlivosti, je povinný zabezpečiť, aby **dieťa bolo prihlásené na plnenie povinného vzdelávania** na Slovensku v súlade so školským zákonom. Táto povinnosť sa vzťahuje na povinné predprimárne vzdelávanie od piatich rokov a na povinnú školskú dochádzku, ktorá začína spravidla vo veku šiestich rokov a trvá desať rokov.

Povinné predprimárne vzdelávanie a povinná školská dochádzka sú viazané na **trvalý pobyt** dieťaťa na území Slovenskej republiky. Novelizácia školského zákona s účinnosťou k 1. januáru 2025 a 1. septembru 2025 **rozširuje túto povinnosť aj na deti odídenčov**, čím

sa zabezpečí ich systematické začlenenie do výchovno-vzdelávacieho procesu (§ 161r). V tomto prípade sa povinnosť vzdelávania vzťahuje práve na **občianstvo dieťaťa**, ktoré je občanom Ukrajiny a má na území Slovenska poskytnuté dočasné útočisko alebo oň požiadalo.

Pojem „odídenec“ je definovaný v zákone č. 480/2002 Z. z. o azyle a o zmene a doplnení niektorých zákonov o azyle ako *cudzinec, ktorému ministerstvo vnútra SR na základe rozhodnutia vlády poskytlo dočasné útočisko* (§ 2j). Dočasné útočisko sa poskytuje na účely ochrany cudzincov pred vojnovým konfliktom, endemickým násilím, následkami humanitárnej katastrofy alebo sústavným, alebo hromadným porušovaním ľudských práv v ich krajine pôvodu (§ 29 ods. 1 zákona o azyle). **Štatút dočasného útočiska na Slovensku bol automaticky predĺžený do 4. marca 2026.** Ďalšie prípadné predĺženie sa uskutoční automaticky v súlade s rozhodnutím Rady Európskej únie.

Všeobecné aspekty povinného vzdelávania

Predprimárne vzdelávanie je povinné pre deti, ktoré dosiahnu 5 rokov do 31. augusta pred začiatkom školského roka, v ktorom začínajú povinnú školskú dochádzku. Štandardná dĺžka povinného predprimárneho vzdelávania je 1 rok, nie je súčasťou povinnej školskej dochádzky. Výchova a vzdelávanie sa poskytuje buď celodenne, alebo poldenne.

Poskytovateľmi predprimárneho vzdelávania sú materské školy, základné školy s materskou školou a materské školy ako organizačná zložka spojenej školy. Deti môžu byť prijaté do materskej školy k začiatku školského roka alebo v priebehu roka. Prednostne sa prijímajú deti, pre ktoré je predškolské vzdelávanie povinné, a to podľa trvalého bydliska (§ 59a ods. 2 školského zákona).

Na dieťa so zdravotným postihnutím podľa § 28b ods. 2 písm. a) školského zákona sa nevzťahujú požiadavky povinného predškolského vzdelávania. Takýmto deťom sa môže poskytovať individuálne vzdelávanie.

Povinná školská dochádzka podľa § 19 ods. 1 až 5 školského zákona je desaťročná, začína začiatkom školského roka, ktorý nasleduje po dni, keď dieťa dovŕšilo šiesty rok veku a dosiahlo školskú spôsobilosť a trvá najviac do konca školského roka, v ktorom žiak dovŕši 16. rok veku.

Školská spôsobilosť je definovaná ako súhrn psychických, fyzických a sociálnych schopností, ktorý dieťaťu umožňuje stať sa žiakom a je predpokladom absolvovania výchovno-vzdelávacieho programu základnej školy. Posúdenie školskej spôsobilosti v zariadeniach poradenstva a prevencie pred zápisom do školy u detí, ktoré dovŕšia šesť rokov veku do 31. augusta príslušného kalendárneho roka, nie je povinné.

Pre žiakov, ktorí plnia povinnú školskú dochádzku, sa podľa § 54 ods. 11 školského zákona **vzdelávanie v základnej škole organizuje:**

- dennou formou štúdia, alebo
- formou osobitného spôsobu plnenia školskej dochádzky podľa § 23 školského zákona.

Plnenie povinnej školskej dochádzky sa realizuje v základných školách, stredných školách a školách pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Ak ide o základnú školu zriadenú obcou, samosprávnym krajom alebo regionálnym úradom školskej správy, vzdelávanie je bezplatné.

Oslobodenie od plnenia povinnej školskej dochádzky nie je možné. Podľa platného školského zákona neexistuje inštitút odkladu začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky. Ak dieťa do 31. augusta

príslušného roka nedosiahlo školskú spôsobilosť, riešením nie je odklad, ale možnosť pokračovania v plnení povinného predprimárneho vzdelávania v materskej škole. V takom prípade zákonný zástupca požiada riaditeľa materskej školy o vydanie rozhodnutia o pokračovaní tohto vzdelávania.

V základnej škole so súhlasom zriaďovateľa možno zriadiť úvodný ročník pre deti s narušenou komunikačnou schopnosťou alebo vývinovými poruchami ľahkého stupňa, ktoré k 1. septembru dosiahli šesť rokov, nepokračujú v povinnom predprimárnom vzdelávaní a nezvládli by 1. ročník základnej školy. Absolvovanie úvodného ročníka sa **nepovažuje za prvý rok plnenia povinnej školskej dochádzky**. Po absolvovaní úvodného ročníka žiak pokračuje v prvom ročníku základnej školy v triede spolu s ostatnými žiakmi (§ 29 ods. 9 až 11 školského zákona).

Prípravny ročník môže byť zriadený v základnej škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením (okrem vyššie uvedených skupín), ktorí majú šesť rokov, nedosiahli školskú spôsobilosť a nemajú predpoklad zvládnuť prvý ročník základnej školy. Absolvovanie prípravného ročníka sa **považuje za prvý rok plnenia povinnej školskej dochádzky** (§ 97 ods. 3 školského zákona).

Právne a administratívne úkony

Zákonný zástupca dieťaťa je povinný zabezpečiť jeho zaradenie na plnenie povinného predprimárneho vzdelávania alebo povinnej školskej dochádzky v stanovenej lehote podľa § 161r ods. 3, 4 a 5 zákona č. 245/2008 Z. z., **v závislosti od obdobia, kedy bolo dieťaťu poskytnuté dočasné útočisko alebo kedy sa vo vzťahu k nemu začalo konanie o jeho poskytnutí.**

Obdobie začatia konania o udelení DU / udelený DU	Úkon zákonného zástupcu	Lehota vykonania úkonu
do 31. decembra 2024	Vykonať všetky potrebné úkony, aby sa dieťa začalo vzdelávať v materskej škole, základnej škole alebo v strednej škole.	od 1. septembra 2025
od 1. januára 2025 do 31. augusta 2025	Požiadat' o zaradenie dieťaťa: – na predprimárne vzdelávanie, ak ide o dieťa, ktoré dosiahlo 5. rok veku do 31. augusta príslušného kalendárneho roka, – na základné vzdelávanie alebo vzdelávanie v strednej škole, ak ide o dieťa, ktoré dosiahlo 6. rok veku do 31. augusta príslušného kalendárneho roka a nedosiahlo 16. rok veku.	po 1. septembri 2025 do troch mesiacov (t. j. do 1. decembra 2025)
od 1. septembra 2025		do troch mesiacov od začatia konania o poskytnutie DÚ

Materská škola prijíma dieťa na predprimárne vzdelávanie na základe písomnej žiadosti zákonného zástupcu. Žiadosť sa podáva riaditeľovi materskej školy

s potvrdením o zdravotnej spôsobilosti od všeobecného lekára pre deti a dorast, ktorého súčasťou je údaj o povinnom očkovaní dieťaťa. **Žiadosť sa podáva**

v čase od 1. mája do 31. mája. Zákonný zástupca podáva žiadosť o prijatie dieťaťa do *spádovej materskej školy*, v ktorom má dieťa trvalý pobyt, ak nepodá žiadosť o prijatie dieťaťa do cirkevnej materskej školy alebo súkromnej materskej školy (§ 59 ods. 4, § 59b ods. 2 školského zákona).

Zákonný zástupca dieťaťa je povinný prihlásiť dieťa na plnenie povinnej školskej dochádzky formou prihlášky **na vzdelávanie v základnej škole v období od 1. apríla do 30. apríla**, ktoré predchádza začiatku školského roka, v ktorom má dieťa začať plniť povinnú školskú dochádzku (§ 20 ods. 2 školského zákona).

Prihláška sa podáva formou žiadosti o vzdelávanie v základnej škole. Podľa § 20 ods. 5 školského zákona žiak plní povinnú školskú dochádzku v základnej škole v školskom obvode, v ktorom má trvalý pobyt (spádová škola), ak zákonný zástupca pre svoje dieťa nevyberie inú základnú školu. Žiak môže plniť povinnú školskú dochádzku v inej ako spádovej škole, ak ho riaditeľ tejto školy prijme na základné vzdelávanie.

Spádovými materskými a základnými školami sú školy zriadené obcou. Obec určuje všeobecne záväzným nariadením spádovú školu pre deti s trvalým pobytom (adresou dočasného útočiska) v obci, v ktorej plnia povinné vzdelávanie. Ak je obec zriaďovateľom viacerých škôl, všeobecne záväzným nariadením určí pre každú spádovú školu časť svojho územia.

Sústava slovenských stredných škôl zahŕňa gymnáziá, stredné odborné školy, konzervatóriá, školy umeleckého priemyslu a stredné športové školy. Prihlášku na vzdelávanie môže podať žiak alebo zákonný zástupca. V prihláške možno uviesť – podľa záujmu – najviac dva odbory vzdelávania bez talentových skúšok (nevyžadujú overenie špeciálnych schopností, zručností alebo nadania) a dva talentové odbory (s overením schopností). Tieto odbory môžu byť aj na tej istej škole. Termíny konania prijímacích skúšok určuje a zverejňuje ministerstvo školstva na svojom webovom sídle do 15. októbra školského roka, ktorý predchádza školskému roku, v ktorom sa uskutočňuje prijímacie konanie (§ 66 ods. 5 školského zákona).

Uchádzači, ktorí nie sú žiakmi základnej školy v SR, **podávajú prihlášku priamo na strednú školu písomne do 20. apríla**. Ak ide o odbor vzdelávania, ktorý vyžaduje **overenie špeciálnych schopností, zručností alebo nadania, prihlášku podávajú do 28. februára** (§ 63 ods. 3 školského zákona). Prihlášku podpisuje žiak a obaja zákonní zástupcovia. Ak nie je možné zabezpečiť podpis jedného z rodičov, druhý predkladá čestné vyhlásenie s uvedením dôvodu.

Riaditeľ školy na žiadosť zákonného zástupcu zariadi dieťa na vzdelávanie v škole v súlade § 146 ods. 4 školského zákona a má postupovať nasledovne:

- vyžiadať si od zákonného zástupcu doklad preukazujúci, že vo vzťahu k dieťaťu bolo začaté konanie o poskytnutie dočasného útočiska (stačí, ak polícia rodič oznámi, že chce dočasné útočisko), doklad o poskytnutí dočasného útočiska,
- zistiť úroveň doterajšieho vzdelania a dosiahnutú úroveň ovládania štátneho (slovenského) jazyka,
- zaradiť dieťa do príslušného ročníka a triedy vydaním písomného dokladu o zaradení dieťaťa.

Podľa odporúčania NIVaM je možné **žiacov z Ukrajiny zaradiť do slovenského vzdelávacieho systému takto**:

- **žiaci 1. – 9. ročníka všeobecnovzdelávacej školy** v Ukrajine môžu byť zaradení do príslušného ročníka základnej školy alebo osemročného gymnázia na Slovensku,
- **žiaci 10. a 11. ročníka všeobecnovzdelávacej školy** v Ukrajine môžu pokračovať vo vzdelávaní v príslušnom ročníku gymnázia na Slovensku,
- **žiaci stredných odborných škôl** v Ukrajine môžu byť zaradení do príslušného ročníka strednej odbornej školy na Slovensku. Pri zaradení sa prihliada na celkové zameranie učebného alebo študijného odboru a na to, či išlo o vstup z 9. alebo 11. ročníka všeobecnovzdelávacej školy.

 Školský zákon stanovuje, že z dôvodu nedostatočnej znalosti štátneho (slovenského) jazyka môže byť dieťa podmienene zaradené do príslušnej ročníka podľa veku, pričom podmienene zaradenie nie je časovo obmedzené.

Podaním žiadosti o prijatie dieťaťa do školy sa začína správne konanie v súlade s príslušnými ustanoveniami školského zákona, zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní (správny poriadok).

V prípade, že dieťa už navštevovalo predprimárne vzdelávanie v materskej škole na základe § 146 ods. 4 školského zákona a má pokračovať vo vzdelávaní v základnej škole, riaditeľ základnej školy rozhoduje o prijatí štandardným režimom podľa správneho poriadku. To znamená, že takéto dieťa už nebude zaraďované podľa § 146 ods. 4 školského zákona. Ministerstvo školstva odporúča riaditeľom škôl postup pri zaradení dieťaťa do školy v závislosti od jeho situácie.

Riaditeľ spádovej školy je povinný prednostne prijať na plnenie povinného vzdelávania žiakov, ktorí sú vo veku povinnej školskej alebo predškolskej dochádzky a majú miesto trvalého pobytu v školskom obvode spádovej školy, a to do naplnenia kapacitných možností tried príslušného ročníka.

Kapacitné možnosti

Dieťa bude prijaté do školy na základe kapacitných možností školy. To znamená, že škola musí mať dostatok miest v triedach na prijatie ďalších žiakov, pričom tento počet je regulovaný školským zákonom.

Školský zákon stanovuje najvyšší počet detí a žiakov v triede.

Podľa § 28 ods. 9 školského zákona je maximálny počet detí v materskej škole 18 – 21 detí v triede pre deti vo veku od dvoch do šiestich rokov.

Podľa § 29 ods. 5 školského zákona najvyšší počet žiakov v triede základnej školy je:

- 24 žiakov v triede, v ktorej sú žiaci viacerých ročníkov prvého stupňa základnej školy,
- 25 žiakov v triede prvého až štvrtého ročníka 25 žiakov v triede 1. až 4. ročníka,
- 29 žiakov v triede 5. až 9. ročníka.

Podľa § 33 ods. 1 školského zákona v strednej škole sa zriaďujú triedy denného štúdia s počtom žiakov najviac 31.

Po splnení podmienok uvedených v školskom zákone môže byť zvýšený najviac o troch žiakov.

Ak dieťa nemôže byť prijaté do školy z kapacitných dôvodov, riaditeľ školy je povinný vydať rozhodnutie o neprijatí dieťaťa a toto rozhodnutie musí obsahovať informáciu, že škola nemá kapacitné možnosti na prijatie dieťaťa. Riaditeľ školy túto skutočnosť oznámi obci školy, v ktorej má dieťa trvalý pobyt.

Podľa § 20 ods. 7 – 8 školského zákona **riaditeľ základnej školy do 15. júna informuje aj obec** o neprijatí dieťaťa do školy. Následne obec zabezpečí, aby bolo dieťa prijaté do inej školy, ktorej je zriaďovateľom.

V prípade, že obec nie je zriaďovateľom inej základnej školy, alebo iná škola, ktorej zriaďovateľom obec, nemá kapacitné možnosti, **obec do 30. júna oznámi zákonnému zástupcovi názov základnej školy s kapacitnými možnosťami**, ktorej zriaďovateľom je iná obec alebo orgán miestnej štátnej správy v školstve. Táto škola sa nachádza najbližšie k miestu trvalého pobytu dieťaťa, alebo má najlepšiu dostupnosť hromadnou dopravou.

Zákonný zástupca je následne povinný **prihlásiť dieťa do školy na základe oznámenia obce do 10. júla**. Ak zákonný zástupca dieťa na túto školu neprihlási, **príslušný regionálny úrad školskej správy určí školu**, v ktorej bude dieťa plniť povinnú školskú dochádzku, alebo zabezpečí inú formu vzdelávania. Riaditeľ školy uvedenej v oznámení obce je povinný prijať aj deti, ktoré nemohli byť z kapacitných dôvodov prijaté do školy v obci svojho trvalého pobytu, a to až do výšky najvyššieho počtu žiakov v triede (§ 20 ods. 10 až 12 školského zákona).

V prípade, že dieťa nie je prijaté do školy, zákonný zástupca má možnosť podať odvolanie voči rozhodnutiu riaditeľa školy.

Podľa § 39 hm zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov **obec vedie evidenciu odídencom, ktorí sú štátnymi občanmi Ukrajiny, vo veku plnenia povinného predprimárneho vzdelávania a vo veku plnenia povinnej školskej dochádzky**, ktorí majú v obci adresu dočasného útočiska, a vedie evidenciu, v ktorých školách sa vzdelávajú.

Pozn.: K 28. februáru 2025 bolo podľa verejných údajov do slovenských škôl zapísaných 10 535 ukrajinských detí odídencom, z toho 3 607 detí v Bratislavskom kraji, v Nitrianskom – 1195, Trnavskom – 1168 atď.

Od 1. septembra 2025 nadobudnú účinnosť nové ustanovenia § 39 hm ods. 2 až 5 zákona č. 596/2003 Z.z. Ak zákonný zástupca dieťaťa, na ktorého sa vzťahuje nová povinnosť požiadať o zaradenie dieťaťa na predprimárne vzdelávanie, základné vzdelávanie alebo vzdelávanie v strednej škole nedbá o riadnu účasť dieťaťa na vzdelávaní, riaditeľ oznámi túto skutočnosť príslušnému orgánu miestnej štátnej správy v školstve a obci, v ktorej má zákonný zástupca adresu pobytu alebo adresu dočasného útočiska.

Zákonný zástupca dieťaťa **nedbá o jeho riadnu účasť na vzdelávaní**, ak:

- a) zákonný zástupca nepožiada o zaradenie dieťaťa vo veku plnenia povinného predprimárneho vzdelávania alebo vo veku plnenia povinnej školskej dochádzky na vzdelávanie,
- b) dieťa vo veku plnenia povinného predprimárneho vzdelávania neospravedlnene vynechá viac ako 5 dní v mesiaci v materskej škole alebo
- c) dieťa vo veku plnenia povinnej školskej dochádzky neospravedlnene vynechá viac ako 15 vyučovacích hodín v mesiaci alebo viac ako 60 vyučovacích hodín v príslušnom školskom roku v základnej škole alebo v strednej škole.

V prípade, ak zákonný zástupca nedbá o riadnu účasť dieťaťa na vzdelávaní, dopustí sa tým **priestupku**. Obec mu uloží pokutu podľa § 37 ods. 3 zákona č. 596/2003 Z. z. vo výške od 30 eur do 331,50 eur, a to aj opakovane.

V súvislosti s vyššie uvedeným a vzhľadom na nedostatok miest v školách môže proces zaradenia dieťaťa cudzinca do konkrétnej školy trvať určitý čas.

👉 Zákonný zástupca dieťaťa je však povinný splniť všetky zákonné povinnosti – najmä podať prihlášku na školu v stanovenom termíne.

Škola potom vydá písomné rozhodnutie o prijatí alebo neprijatí dieťaťa, pričom v prípade neprijatia musí byť uvedený dôvod, najčastejšie nedostatočné kapacitné možnosti školy. Riaditeľ školy o tom informuje obec a regionálny úrad školskej správy, ktorý následne určí školu, na ktorej bude žiak študovať.

Praktickú pomoc pri zaraďovaní detí a žiakov do škôl poskytujú regionálne metodicky, ktoré pôsobia v jednotlivých krajských pracoviskách NIVaM (Národný inštitút vzdelávania a mládeže). Pomáhajú zorientovať sa v procese zápisu, vyplniť potrebné dokumenty a riešiť individuálne situácie. Zároveň poskytujú metodickú podporu pri začleňovaní detí do vzdelávacieho procesu, čím uľahčujú ich integráciu do slovenského školského systému.

👉 Od 1. januára 2025 môže byť v základnej škole zriadená adaptačná trieda a so súhlasom zákonného zástupcu do nej môže byť žiak zaradený na nevyhnutný čas, najviac na jeden školský rok.

Pre žiakov, ktorí sú zaradení do adaptačnej triedy z dôvodu nedostatočnej znalosti štátneho jazyka, sa môže výchovno-vzdelávacie proces v adaptačnej triede uskutočňovať v cudzom jazyku alebo v jazyku príslušnej národnostnej menšiny a predmet slovenský jazyk a slovenská literatúra sa môže vyučovať metódami a formami vyučovania a vzdelávania ako cudzí jazyk (§ 29 ods. 14 až 16 školského zákona).

Zriadenie adaptačných tried významne prispieva k uľahčeniu integrácie detí cudzincov tým, že im poskytuje bezpečné a priaznivé prostredie na rozvoj jazykových zručností, sociálnu integráciu a adaptáciu na nové školské a kultúrne prostredie.

Významnú úlohu pri podpore inkluzívneho školského prostredia zohráva aj program rovesníckej mediácie. Ak sa systematicky realizujú v školách, prispievajú k predchádzaniu konfliktom, ako aj k rozvoju komunikačných zručností žiakov, konštruktívnemu dialógu, aktívnemu počúvaniu a spoločnému riešeniu problémov. Rovesnícka mediácia tiež podporuje kultúru vzájomného porozumenia, rozvíja empatiu a vytvára prostredie, v ktorom sa všetky deti – bez ohľadu na ich pôvod – môžu cítiť prijaté. ■

LITERATÚRA:

1. BIELESZOVÁ, Dušana. Program rovesníckej mediácie v školách. Wolters Kluwer SR, 2024, 320 s. ISBN 978-80-571-0713-2.
2. DROTÁR Matej. Legislatívne vyjadrenie práva na predprimárne vzdelávanie. Dostupné na: <<https://www.direktor.sk/sk/aktuality/legislativne-vyjadrenie-prava-na-predprimarne-vzdelavanie.a-23217.html>>.
3. GERDOVÁ Ivana. Povinná školská dochádzka podľa školského zákona. Dostupné na: <<https://www.direktor.sk/sk/casopis/manazment-skoly/povinna-skolska-dochadzka-podla-skolskeho-zakona.m-1449.html>>.
4. HAVRILA, Marek. Zmeny vzťahujúce sa na základné školy po novele školského zákona účinné od 1. 1. 2025. Dostupné na: <<https://www.vssr.sk/clanok-z-titulky/zmeny-vztahujuce-sa-na-zakladne-skoly-po-novele-skolskeho-zakona-ucinnej-od-1-1-2025.htm>>.
5. Informácie pre žiakov a rodičov. MŠVVaM SR. Dostupné na: <<https://www.minedu.sk/informacie-pre-ziakov-a-rodicov/>>.
6. Modelové situácie. MŠVVaM SR. Dostupné na: <<https://ukrajina.minedu.sk/data/att/847/24234.f8a436.pdf>>.
7. Podpora odídencom z Ukrajiny vo vzdelávaní. NIVaM. Dostupné na: <<https://nivam.sk/podpora-cudzincov/>>.
8. Pomôcka pre riaditeľov materských, základných a stredných škôl. MŠVVaM SR. Dostupné na: <<https://www.minedu.sk/data/att/d07/22334.784b7e.pdf>>.
9. Údaje o počte odídencom z Ukrajiny. Dostupné na: <<https://www.minedu.sk/29993-sk/vseobecne-informacie/>>.
10. Usmernenie k zápisu do 1. ročníka a úvodného ročníka základnej školy a prijímaniu detí na vzdelávanie v základnej škole. MŠVVaM SR. Dostupné na: <<https://www.minedu.sk/data/att/a37/33170.80d099.pdf>>.
11. Výchova a vzdelávanie detí a žiakov z Ukrajiny po novele školského zákona účinné od 1. januára 2025. Dostupné na: <<https://www.zmos.sk/mid/536720/vychova-a-vzdelavanie-deti-a-ziakov-z-ukrajiny-po-novele-skolskeho-zakona-ucinnej-od-1-januara-2025-oznam.html>>.
12. Vzdelávanie občanov EÚ a cudzincov na Slovensku. Ako prihlásiť dieťa cudzincov na vzdelávanie na základnej škole? Dostupné na: <https://www.slovensko.sk/sk/zivotne-situacie/zivotna-situacia/_ako-prihlasiť-dieťa-cudzincov>.
13. Zaradenie detí cudzincov do ročníka. NIVaM. Dostupné na: <<https://www.statpedu.sk/sk/vyskum/vzdelavanie-deti-cudzincov/zaradenie-deti-cudzincov-do-rocnika/>>.
14. Zaraďovanie detí z Ukrajiny do škôl a školských zariadení. MŠVVaM SR. Dostupné na: <<https://ukrajina.minedu.sk/zaradovanie-deti-z-ukrajiny-do-skol-a-skolskych-zariadeni/>>.

FINANCOVANIE ŠKOLSKÉHO STRAVOVANIA V ROKU 2025

* ZMENA FINANCOVANIA STRAVOVANIA DETÍ V MATERSKÝCH ŠKOLÁCH *

Ing. Ingrid Konečná Veverková,
finančná kontrolórka

V príspevku sa venujeme problematike financovania školského stravovania. Vysvetlíme si, čo patrí pod zariadenie školského stravovania a ako sú zariadenia školského stravovania financované. Upozorníme na zmenu vo financovaní stravovania detí v materských školách. Pokúsime sa nájsť odpovede na množstvo otázok spojených s financovaním školského stravovania.

Podľa **zákona č. 245/2008 Z. z.** o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „*školský zákon*“) školské stravovanie zabezpečujú zariadenia školského stravovania, ktorými sú **školská jedáleň** a **výdajná školská jedáleň**.

Školská jedáleň sa zriaďuje podľa § 140 školského zákona za účelom prípravy, výdaja a konzumácie jedál a nápojov pre stravníkov, prioritne deti, žiakov a zamestnancov škôl a školských zariadení počas ich pobytu v týchto priestoroch. Súhlas zriaďovateľa a príslušného regionálneho úradu verejného zdravotníctva (ďalej len „*RÚVZ*“) je potrebný na stravovanie iných fyzických osôb v školskej jedálni. Jedáleň poskytuje služby v priebehu školského roka, pričom poskytovanie služieb počas školských prázdnin vyžaduje súhlas zriaďovateľa a RÚVZ. Príprava jedál a nápojov je realizovaná v súlade s odporúčanými výživovými dávkami, materiálovo-spotrebnými normami a receptúrami pre školské stravovanie podľa vekových skupín stravníkov, ktoré vydalo ministerstvo školstva MŠVVaŠ SR (ďalej len „*ministerstvo školstva*“). Možné je využitie receptúr charakteristických pre príslušnú územnú oblasť, zásady zostavovania jedálnych lístkov a finančné podmienky na nákup potravín hradí zákonný zástupca dieťaťa/žiaka (ďalej len „*zákonný zástupca*“).

V školskej jedálni je možné pripravovať diétne jedlá pre deti/žiakov, ktorých zdravotný stav, podľa posúdenia ošetrojúceho lekára, vyžaduje špeciálny stravovací režim, a to v súlade s materiálovo-spotrebnými normami a receptúrami pre diétne stravovanie vydanými ministerstvom školstva. Školská jedáleň má jednozmennú prevádzku; ak je zriadená pri školách alebo školských zariadeniach s celodennou či nepretržitou prevádzkou, funguje ako školské zariadenie s celodennou prevádzkou.

Výdajná školská jedáleň je zriadená na výdaj a konzumáciu jedál a nápojov pre stravníkov počas ich pobytu v škole alebo školskom zariadení. Zabezpečuje

hygienicky vyhovujúce a po stránke hmotnosti zodpovedajúce rozdeľovanie jedál a nápojov a môže tiež dokončovať technologickú úpravu dodaných polotovarov, jedál a nápojov zo školskej jedálne. Vzťahujú sa na ňu rovnaké zákonné podmienky ako na školské jedálne. Môže poskytovať služby nielen pre deti, žiakov a zamestnancov škôl a školských zariadení, ale aj pre iné fyzické osoby počas školského roka, pričom v čase školských prázdnin je to možné len so súhlasom zriaďovateľa a príslušného RÚVZ.

Financovanie zariadení školského stravovania

Najdôležitejším zdrojom financovania zariadení školského stravovania sú prostriedky z rozpočtu obce. Zariadenia školského stravovania sú financované z výnosu dane z príjmov fyzických osôb s výnimkou dane z príjmov, ktorá sa vyberá zrážkou (ďalej len „*výnos dane z príjmov*“) podľa **zákona č. 564/2004 Z. z.** o rozpočtovom určení výnosu dane z príjmov územnej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov a **nariadenia vlády č. 668/2004 Z. z.** o rozdeľovaní výnosu dane z príjmov územnej samospráve.

Obec je povinná podľa **§ 6 ods. 12 zákona č. 596/2003 Z. z.** v rámci financovania originálnych kompetencií poskytovať finančné prostriedky na stravovanie detí a žiakov:

1. škôl vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti,
2. do dovŕšenia 15 rokov veku zo škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti alebo inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby,
3. základných škôl (ďalej len „*ZŠ*“) a základných škôl pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v zriaďovateľskej pôsobnosti regionálnych úradov, ak sa stravujú v zariadeniach školského stravovania v zriaďovateľskej pôsobnosti obce,

štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti alebo inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby,

Zabezpečenie školského stravovania patrí pod **originálne školské kompetencie**. Financovanie je zabezpečené z vlastných príjmov rozpočtu obce, konkrétne z výnosu dane z príjmov. Na účely rozdeľovania a ukazovania výnosu dane z príjmov obciam sa podľa **§ 7a zákona č. 596/2003 Z. z.** do štatistiky zbierajú údaje o počte:

- všetkých žiakov ZŠ, ZŠ pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami a stredných škôl podľa stavu k 15. septembru začínajúceho školského roka v zriaďovateľskej pôsobnosti obce, štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti a inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ak je na území obce zriadené zariadenie školského stravovania; v cirkevných stredných školách a v súkromných stredných školách žiakov do dovŕšenia 15 rokov veku,
- všetkých žiakov ZŠ a ZŠ pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami podľa stavu k 15. septembru začínajúceho školského roka v zriaďovateľskej pôsobnosti regionálneho úradu, ak tieto školy nemajú na území obce zriadené vlastné zariadenie školského stravovania a žiaci

sa stravujú v zariadeniach školského stravovania v zriaďovateľskej pôsobnosti obce, štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti a inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby,

- všetkých detí materských škôl (ďalej len „MŠ“) a detí MŠ pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v zriaďovateľskej pôsobnosti obce, štátom uznanej cirkvi alebo náboženskej spoločnosti a inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ak je na území obce zriadené zariadenie školského stravovania.

Predpokladaný objem finančných prostriedkov, ktoré dostane obec do vlastných príjmov na financovanie školského stravovania, závisí od prepočítaného počtu detí a žiakov – potenciálnych stravníkov k 15. septembru začínajúceho školského roka a od predpokladanej hodnoty jednotkového koeficientu.

Prepočítaný počet potenciálnych stravníkov sa vypočíta tak, že každé dieťa a každý žiak sa prepočíta príslušným koeficientom podľa *Prílohy č. 3 – Tabuľka č. 1 k nariadeniu vlády č. 668/2004 Z. z. – „Koeficienty ZUŠ, JŠ a ŠZ pre jednotlivé kategórie ZUŠ, JŠ a ŠZ, koeficient na záujmové vzdelávanie, koeficient na stravovanie a koeficient na správu školských objektov“*:

Potenciálny stravník – dieťa MŠ, dieťa MŠ pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	2,5
Potenciálny stravník – dieťa MŠ internátnej pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami	5,0
Potenciálny stravník – žiak ZŠ, ZŠ pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, stredných škôl vrátane gymnázia, konzervatória	1,8
Potenciálny stravník – žiak ZŠ internátnej, ZŠ internátnej pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, stredných škôl internátnych vrátane internátneho gymnázia, internátneho konzervatória	3,6

Predpokladaná hodnota jednotkového koeficientu

na príslušný kalendárny rok závisí od hodnoty východiskových štatistických údajov – od predpokladaného podielu obcí na výnose dane z príjmov za SR a od prepočítaného počtu žiakov základných umeleckých škôl,

poslucháčov jazykových škôl, detí MŠ a školských zariadení podľa stavu k 15. 9. kalendárneho roka za SR. Na základe týchto východiskových štatistických údajov, ktoré sa v priebehu rozpočtového roka menia, sa mení aj predpokladaná hodnota jednotkového koeficientu.

Výpočet objemu finančných prostriedkov z výnosu dane z príjmov na zabezpečenie financovania školského stravovania

Príklad č. 1: V obci je obecná ZŠ s počtom žiakov 900. Na účely školského stravovania sa prepočítaný počet stravníkov vypočíta tak, že každý žiak ZŠ sa prepočíta príslušným koeficientom podľa *Prílohy č. 3 – Tabuľka č. 1 k nariadeniu vlády č. 668/2004 Z. z.*, v tomto prípade koeficientom pre žiaka ZŠ: $900 \times 1,8 = 1\,620$. V zmysle „*Východiskových štatistických údajov a podielu obcí na výnose DPFO pre rok 2025 (prognóza február)*“ uverejnených na webovom sídle Ministerstva financií Slovenskej republiky je hodnota jednotkového koeficientu na rok 2025 v sume 100,06 €. Predpokladaný objem finančných prostriedkov, ktoré dostane obec do vlastných príjmov na financovanie školského stravovania sa vypočíta:

<p><i>Prepočítaný počet žiakov základnej školy – potenciálnych stravníkov</i></p> <p style="text-align: center;">x</p> <p><i>predpokladaná hodnota jednotkového koeficientu:</i></p> <p>$1620 \times 100,06 = 162\,097,20 \text{ €}$</p>

Príklad č. 2: Mesto má svoju ZŠ s počtom žiakov 1 200 a dve svoje MŠ s počtom detí 100 a 150. Prepočítaný počet potenciálnych stravníkov sa vypočíta tak, že každý žiak ZŠ a každé dieťa MŠ sa prepočíta príslušným koeficientom podľa **Prílohy č. 3 – Tabuľka č. 1 k nariadeniu vlády č. 668/2004 Z. z.**:

	Koeficient	Počet žiakov	Počet potenciálnych stravníkov
Základná škola zriadená mestom	1,8	1 200	2 160
Materské školy zriadené mestom	2,5	250	624

Prepočítaný počet potenciálnych stravníkov spolu je 2784. Predpokladaný objem finančných prostriedkov, ktoré dostane obec do vlastných príjmov na financovanie školského stravovania MŠ sa vypočíta:

<p><i>Prepočítaný počet detí materských škôl – potenciálnych stravníkov</i></p> <p style="text-align: center;">x</p> <p><i>predpokladaná hodnota jednotkového koeficientu:</i></p> <p>$624 \times 100,06 = 62\,437,44 \text{ €}$</p>

Predpokladaný objem finančných prostriedkov, ktoré dostane obec do vlastných príjmov na financovanie školského stravovania ZŠ sa vypočíta:

<p><i>Prepočítaný počet žiakov základných škôl – potenciálnych stravníkov</i></p> <p style="text-align: center;">x</p> <p><i>predpokladaná hodnota jednotkového koeficientu:</i></p> <p>$2160 \times 100,06 = 216\,129,60 \text{ €}$</p>

Predpokladaný objem finančných prostriedkov, ktoré dostane obec do vlastných príjmov na financovanie školského stravovania spolu sa vypočíta:

<p><i>Prepočítaný počet žiakov a detí spolu – potenciálnych stravníkov</i></p> <p style="text-align: center;">x</p> <p><i>predpokladaná hodnota jednotkového koeficientu:</i></p> <p>$2784 \times 100,06 = 278\,567,04 \text{ €}$</p>
--

Pre rok 2025 platí pre obec povinnosť zabezpečiť financovanie zariadení školského stravovania vo svojej územnej pôsobnosti. Obec zo svojho rozpočtu musí financovať:

- zariadenia školského stravovania v zriaďovateľskej pôsobnosti obce,
- zariadenia školského stravovania v zriaďovateľskej pôsobnosti cirkví – cirkevné zariadenia školského stravovania,
- zariadenia školského stravovania v zriaďovateľskej pôsobnosti fyzických a právnických osôb – súkromné zariadenia školského stravovania.

Obec zariadeniam školského stravovania vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti poskytuje finančné prostriedky na mzdy a prevádzku v rámci ich rozpočtu. Do 31. januára 2025 im bola povinná oznámiť výšku finančných prostriedkov na mzdy a prevádzku na rok 2025 a deň v mesiaci, do ktorého im bude mesačne finančné prostriedky na mzdy a prevádzku poskytovať. Obec bola tiež povinná vykonať rozpis finančných prostriedkov na mzdy a prevádzku pre zariadenia školského stravovania vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti.

Obec musí zabezpečiť zo svojho rozpočtu aj financovanie cirkevných a súkromných zariadení školského stravovania v územnej pôsobnosti. Zriaďovateľom týchto zariadení školského stravovania poskytuje na základe zmluvy o poskytnutí finančných prostriedkov na mzdy a prevádzku uzatvorenej podľa § 9aa zákona č. 596/2003 Z. z. z finančných prostriedkov poukázaných podľa zákona č. 564/2004 Z. z. (z výnosu dane z príjmov) finančné prostriedky na mzdy a prevádzku. Finančné prostriedky musí poskytnúť v plnej výške sumy

určenej na mzdy a prevádzku na potenciálneho stravníka ZŠ a MŠ vypočítanej podľa § 2 ods. 1 písm. c) nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 668/2004 Z. z.

Otázka: Na území mesta pôsobí súkromná ZŠ, ktorej súčasťou je školská jedáleň. Je mesto povinné financovať súkromnú školskú jedáleň?

Mesto má povinnosť poskytovať zriaďovateľovi súkromnej ZŠ, ktorej súčasťou je školská jedáleň finančné prostriedky na mzdy a prevádzku na základe zmluvy o poskytnutí finančných prostriedkov na mzdy a prevádzku uzatvorenej podľa § 9aa zákona č. 596/2003 Z. z. Finančné prostriedky sa poskytujú v plnej výške sumy určenej na mzdy a prevádzku na žiaka navštevujúceho školský klub detí a na potencionalneho stravníka školskej jedálne vypočítanej podľa § 2 ods. 1 písm. c) nariadenia vlády č. 668/2004 Z. z.

Otázka: Z akého rozpočtu dostane cirkev, ktorá má zriadenú cirkevnú ZŠ s cirkevnou MŠ, ktorej súčasťou je aj cirkevná školská jedáleň, finančné prostriedky na stravovanie žiakov a detí v tejto cirkevnej ZŠ s cirkevnou MŠ? Zo štátneho rozpočtu alebo z rozpočtu obce?

Finančné prostriedky na stravovanie žiakov v cirkevnej ZŠ a detí v cirkevnej MŠ, ktorej súčasťou je školská jedáleň, poskytne zriaďovateľovi, t. j. cirkvi, obec z rozpočtu obce. Finančné prostriedky obec poskytne v plnej výške sumy určenej na mzdy a prevádzku na potenciálneho stravníka ZŠ a MŠ vypočítanej podľa § 2 ods. 1 písm. c) nariadenia vlády Slovenskej republiky č. 668/2004 Z. z. Na tento účel s ňou uzatvorí zmluvu

o poskytnutí finančných prostriedkov na mzdy a prevádzku podľa § 9aa zákona č. 596/2003 Z. z.

Otázka: Súkromná ZŠ nemá školskú jedáleň, deti sa stravujú v školskej jedálni, ktorú zriadila obec. Ako bude zabezpečené stravovanie žiakov v tejto súkromnej ZŠ?

Finančné prostriedky na stravovanie žiakov v súkromnej ZŠ, ktorá nemá školskú jedáleň a deti sa stravujú v obecnej školskej jedálni, poskytne obec zriaďovateľovi zariadenia školského stravovania, ktoré je zaradené v sieti školských zariadení a v ktorom je zabezpečené stravovanie týchto detí, v tomto prípade zriaďovateľovi obecnej školskej jedálne.

Financovanie školského stravovania detí materských škôl v roku 2025

Od 1. januára 2025 sa financovanie školského stravovania detí MŠ zmenilo. Platí, že stravovanie detí MŠ patrí pod originálne kompetencie rovnako ako stravovanie žiakov ZŠ. Financovanie je zabezpečené z vlastných príjmov rozpočtu obce, konkrétne z výnosu dane z príjmov.

Na účely rozdeľovania a poukazovania výnosu dane z príjmov obciam na nasledujúci kalendárny rok sa podľa § 7a zákona č. 596/2003 Z. z. do štatistiky zbierajú údaje o počte všetkých detí MŠ a detí MŠ pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v zriaďovateľskej pôsobnosti obce, štátom uznanéj cirkvi alebo náboženskej spoločnosti a inej právnickej osoby alebo fyzickej osoby, ak je na území obce zriadené zariadenie školského stravovania.

Predpokladaný objem finančných prostriedkov na stravovanie detí MŠ vždy závisí od prepočítaného počtu detí MŠ a detí MŠ pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v územnej pôsobnosti obce k 15. septembru začínajúceho školského roka a od predpokladanej hodnoty jednotkového koeficientu. Prepočítaný počet detí MŠ a detí MŠ pre deti so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v územnej pôsobnosti obce k 15. septembru začínajúceho školského roka sa vypočíta tak, že každé dieťa sa prepočíta príslušným koeficientom podľa tabuľky č. 1 prílohy č. 3 nariadenia vlády č. 668/2004 Z. z. Koeficienty základných umeleckých škôl, jazykových škôl, a školských zariadení pre jednotlivé kategórie základných umeleckých škôl, jazykových škôl, a školských zariadení, koeficient na záujmové vzdelávanie, koeficient na stravovanie a koeficient na správu školských objektov.

Otázka: Ako obec financuje stravovanie detí v MŠ od roku 2025? Komu poskytuje finančné prostriedky na stravovanie detí v MŠ?

Obec získava finančné prostriedky na zabezpečenie stravovania detí MŠ z výnosu dane z príjmov na základe počtu detí MŠ – potenciálnych stravníkov, ktorých obec vykázala podľa stavu k 15. septembru 2024 vo

Výkaze škol (MŠVVaM SR) 40-01 (podľa § 7a zákona č. 596/2003 Z. z. sa do štatistiky zbierajú údaje o počte detí MŠ k 15. septembru začínajúceho školského roka). Finančné prostriedky sú určené na financovanie zariadenia školského stravovania, v ktorom sa deti MŠ stravujú, a ktoré je zaradené do siete škôl a školských zariadení. Obec tieto finančné prostriedky poskytuje zriaďovateľovi zariadenia školského stravovania.

Otázka: Akú sumu finančných prostriedkov dostane vedúca školskej jedálne na stravovanie detí MŠ zriadenej obcou z daní z príjmov?

Podľa § 7a zákona č. 596/2003 Z. z. sa do štatistiky zbierajú údaje o počte detí MŠ zriadenej obcou k 15. septembru začínajúceho školského roka. Na základe tohto počtu detí sa vypočíta prepočítaný počet detí MŠ k 15. septembru začínajúceho školského roka (každé dieťa sa prepočíta príslušným koeficientom podľa tabuľky č. 1 prílohy č. 3 nariadenia vlády č. 668/2004 Z. z. – Koeficienty v základných umeleckých škôl, jazykových škôl, a školských zariadení pre jednotlivé kategórie základných umeleckých škôl, jazykových škôl, a školských zariadení, koeficient na záujmové vzdelávanie, koeficient na stravovanie a koeficient na správu školských objektov). Predpokladaný objem finančných prostriedkov na stravovanie detí MŠ závisí od prepočítaného počtu detí a od predpokladanej hodnoty jednotkového koeficientu. Na základe uvedeného si podľa prepočítaného počtu detí v MŠ a predpokladanej hodnoty jednotkového koeficientu na rok 2025 vypočítate, koľko finančných prostriedkov z výnosu dane z príjmov pripadá na stravovanie detí MŠ.

Otázka: Ak je súčasťou MŠ aj školská jedáleň (sídli v jednej budove), je potrebné rozpočítavať spoločné náklady medzi MŠ a školskú jedáleň?

Rozpočítavanie spoločných nákladov je nutné, nakoľko sa zmenili zdroje financovania MŠ a školskej jedálne. Odporúčame rozpočítavanie spoločných nákladov upraviť v internom predpise. Pri rozpočítavaní spoločných nákladov je potrebné postupovať na základe odhadu nákladov porovnaním z minulých období so zohľadnením inflácie a rastu cien alebo kvalifikovaným posúdením týchto nákladov. V aplikačnej praxi bude závisieť vždy od konkrétneho druhu nákladov, aký postup rozpočítavania bude najvhodnejší, napr. v prípade nákladov na energie je možné použiť osobitný spôsob rozpočítavania podľa jednotlivých druhov energií – napr. teplo (v závislosti od počtu a veľkosti vykurovacích telies), elektrická energia (v závislosti od počtu a výkonu elektrických svietidiel), vodné (v závislosti od počtu osôb), prípadne iným spôsobom, ktorý bude pre daný druh nákladov relevantný. Dôležité je, aby tieto spoločné náklady boli rozpočítané a následne rozpočítované tak, aby bola dodržaná funkčná klasifikácia výdavkov a zdroje financovania (MŠ je financovaná zo štátneho rozpočtu a školská jedáleň z rozpočtu obce). ■

Téma: Vedľajší príjem riaditeľa školy

JUDr. Matej Drotár

Viete mi, prosím, poradiť, či je možné a ak áno, za akých podmienok môže riaditeľka školy vykonávať inú prácu (napr. ako trénerka, učiteľka v jazykovej škole, alebo koordinátorka nejakého projektu)?

Podmienky výkonu inej zárobkovej činnosti vedúceho zamestnanca, ktorý vykonáva funkciu štatutárneho orgánu upravuje § 9 zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 552/2003 Z. z.“).

Podľa § 9 ods. 1 zákona č. 552/2003 Z. z. **vedúci zamestnanec, ktorý vykonáva funkciu štatutárneho orgánu** u zamestnávateľa uvedeného v § 1 ods. 2, nesmie podnikat' alebo vykonávať inú zárobkovú činnosť a byť členom riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánov právnických osôb, ktoré vykonávajú podnikateľskú činnosť. Zákaz členstva v riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánoch právnických osôb sa nevzťahuje na tohto vedúceho zamestnanca, ak je vyslaný do riadiaceho, kontrolného alebo dozorného orgánu právnickej osoby zamestnávateľom a ak takáto činnosť vyplýva z výkonu jeho práce; tento vedúci zamestnanec nemôže od príslušnej právnickej osoby poberať odmenu, iný príjem alebo ďalšiu výhodu.

Podľa § 9 ods. 2 zákona č. 552/2003 Z. z. **obmedzenia** ustanovené v odseku 1 **sa nevzťahujú** na poskytovanie zdravotnej starostlivosti v štátnych zdravotníckych zariadeniach alebo v neštátnych zdravotníckych zariadeniach, ktorých zriaďovateľom je obec, vyšší územný celok, na vedeckú činnosť, **pedagogickú činnosť**, lektorskú činnosť, prednášateľskú činnosť, publicistickú činnosť, literárnu činnosť, umeleckú činnosť alebo **športovú činnosť**, činnosť sprostredkovateľa a rozhodcu pri kolektívnom vyjednávaní a na správu vlastného majetku alebo na správu majetku svojich maloletých detí, na činnosť v poradnom orgáne vlády, na činnosť člena v rozkladovej komisii **a na činnosť, ktorá vyplýva z projektov financovaných z programov Európskej únie.**

Vedúci zamestnanec, ktorý vykonáva funkciu štatutárneho orgánu, môže vykonávať činnosť znalca, tlmočníka alebo prekladateľa len vtedy, ak sa táto činnosť vykonáva pre súd, pre iný štátny orgán, pre obec alebo pre vyšší územný celok.

Podľa § 9 ods. 3 zákona č. 552/2003 Z. z. obmedzenie podľa odseku 1 sa tiež nevzťahuje na:

- a) účasť vedúceho zamestnanca, ktorý vykonáva funkciu štatutárneho orgánu, na projekte rozvojovej pomoci Európskej únie iným krajinám, realizovanom ministerstvom alebo ostatným ústredným orgánom štátnej správy v mene Európskej únie a financovanom Európskou úniou,
- b) činnosť vedúceho zamestnanca, ktorý vykonáva funkciu štatutárneho orgánu, pri posudzovaní projektu financovaného zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky alebo z iných zdrojov,
- c) činnosti, ktorých predmetom je uskutočňovanie programu supervízie.

Vyššie uvedené ustanovenia na jednej strane zakotvujú obmedzenia (§ 9 ods. 1), ktoré platia pre riaditeľa školy s právnou subjektivitou a na druhej strane povoľujú aj výnimky z týchto obmedzení (§ 9 ods. 2 a 3). Tieto obmedzenia sa nevzťahujú na riaditeľa cirkevnej školy a riaditeľa súkromnej školy (§ 1 ods. 2 zákona č. 552/2003 Z. z.).

Okrem vyššie uvedeného sa na riaditeľa ako zamestnanca vzťahuje subsidiárne aj § 83 Zákonníka práce:

1. Zamestnanec môže popri svojom zamestnaní vykonávanom v pracovnom pomere **vykonávať inú zárobkovú činnosť, ktorá má k predmetu činnosti zamestnávateľa konkurenčný charakter**, len s predchádzajúcim písomným súhlasom zamestnávateľa. Ak sa zamestnávateľ nevyjadrí do 15 dní od doručenia žiadosti zamestnanca, platí, že súhlas udelil.
2. Zamestnávateľ môže udelený súhlas podľa odseku 1 z vážnych dôvodov písomne odvolať; v písomnom odvolaní súhlasu je zamestnávateľ povinný uviesť tieto dôvody. Po odvolaní súhlasu zamestnávateľom podľa prvej vety je zamestnanec povinný bez zbytočného odkladu inú zárobkovú činnosť skončiť spôsobom vyplývajúcim z príslušných právnych predpisov.
3. Súhlas zamestnávateľa podľa odseku 1 **sa nevyžaduje na výkon vedeckej, pedagogickej, publicistickej, lektorskej, prednášateľskej, literárnej a umeleckej činnosti.**

Ustanovenie § 83 Zákonníka práce sa vzťahuje aj na riaditeľov škôl bez právnej subjektivity a na riaditeľov súkromných škôl a cirkevných škôl. Tu sa však vyžaduje, aby zárobková činnosť mala konkurenčný charakter k činnosti zamestnávateľa (školy), ale zároveň platí, že sa to nevzťahuje na výkon vedeckej, pedagogickej, publicistickej, lektorskej, prednášateľskej, literárnej a umeleckej činnosti.

RIADENÉ A KRITICKÉ ROZHOVORY S KOLEGAMI

* ZRAŇUJÚCE ROZHOVORY *

PaedDr. Dušana Bieleszová

V článku ponúkame návod, ako viesť náročné a kritické rozhovory s kolegami tak, aby sme zachovali vzájomný rešpekt a dôveru. Zdôrazňujeme dôležitosť prípravy, empatie a schopnosti vnímať neverbálne signály. Uvedomujeme si, aký vplyv majú naše slová a spôsob komunikácie na pracovné vzťahy. Využívame konkrétne príklady, aby sme dokázali komunikovať konštruktívne a citlivo.

Pocit nepohody pri kritických rozhovoroch je prirodzený, najmä ak sme už podobnú situáciu zažili a zanechala v nás nepríjemné pocity. **Príprava, sebareflexia a empatia** sú kľúčom k tomu, aby sme ich zvládli dôstojne a efektívne.

Prečo je príprava na rozhovor dôležitá? Bez prípravy riskujeme, že zareagujeme impulzívne alebo nevedome podporíme konflikt. Naopak, keď si vopred ujasníme cieľ rozhovoru, čo chceme komunikovať (a čo radšej nie), aké emócie sa môžu objaviť, ako vytvoriť bezpečný priestor, zvyšujeme šancu, že rozhovor povedie ku konkrétnemu riešeniu a nie k ďalšiemu zraneniu.

Všímajme si tón hlasu (napätie, zvyšovanie hlasu, chvenie), mimiku (grimasy, vyhýbanie očnému kontaktu), reč tela (prekrížené ruky, odklon tela, nervózne pohyby), zmeny v správaní (zdržanlivosť, výbušnosť, ironické poznámky).

Ak spozorujeme náznaky nesúhlasu či napätia, oslovme ich priamo, ale jemne.

Príklady:

- „Všimol som si, že kývaš hlavou – vidíš to inak? Podďme si to objasniť.“
- „Zdá sa mi, že s tým nie si úplne v súlade. Chceš k tomu niečo dodať?“
- „Podďme si to ešte raz prejsť – možno som niečo zle pochopil.“
- „Vyzeráš, že ťa to znepokojilo. Povedz, čo ti beží hlavou.“
- „Nechcem ísť ďalej, kým si nevyjasníme, či sme na jednej vlne. Čo by si k tomu povedal ty?“

 Útočnosť alebo podráždenosť môžu byť znakom toho, že druhá strana zažíva negatívne emócie, ktorých si nemusí byť vždy vedomá, a nemusí to nutne byť útok na nás.

Môže to byť obranný mechanizmus v reakcii na strach, frustráciu, stres, smútok alebo iné emócie. Ak si tieto pocity všimneme, je dôležité spomaliť, nesnažiť sa bojovať alebo reagovať agresívne, ale skôr sa sústrediť na pochopenie a dialóg.

Príklady:

- Zlá reakcia: „Nemusíš na mňa kričať!“
- Lepšia reakcia: „Vidím, že ťa to rozrušilo. Podďme sa skúsiť o tom porozprávať pokojne.“
- Zlá reakcia: „Nerob to, zase sa správaš, ako keby si bol vždy ten najchytrejší!“
- Lepšia reakcia: „Chápem, že možno cítite frustráciu. Môžeme sa o tom porozprávať a nájsť lepší spôsob spolupráce?“
- Zlá reakcia: „Povedal/a som ti to už tisíckrát! Prečo to stále nezvládaš?!“
- Lepšia reakcia: „Rozumiem, že ťa to trápi. Zrejme sme niekde zlyhali v komunikácii. Podďme sa pozrieť, kde sa môžeme zlepšiť.“

Kľúčové princípy:

(1) Nenechajme sa vtiahnuť do konfliktu. Keď zareagujeme okamžite zlostne alebo obranne, situáciu to len zhorší. Lepšie je zachovať pokoj a postarať sa o to, aby aj druhá strana mohla uvoľniť napätie.

(2) Empatia a porozumenie – naša reakcia by mala naznačiť, že si uvedomujeme, čo druhá strana cíti a máme záujem o riešenie, nie o obviňovanie.

(3) Spomalenie rozhovoru – keď začítme napätie alebo útočný tón, je často dobré znížiť tempo komunikácie. Nepokúšajme sa hneď odpovedať, skôr dajme priestor na vyjadrenie druhej strany.

(4) Bez hodnotenia alebo kritiky – snažme sa nehodnotiť pocity druhého človeka ako „neprimerané“ alebo „nesprávne“, ale skôr ich uznať ako platné.

(5) Otvorené otázky – kladme otázky, ktoré povzbudzujú druhú stranu, aby sa otvorila a vysvetlila svoje pocity. Napríklad: „*Môžeme sa pozrieť na to, čo sa stalo?*“ alebo „*Čo ti v tejto situácii najviac prekáža?*“

Typy zraňujúcich rozhovorov a ako ich rozpoznať

Niektoré vyjadrenia alebo správanie môžu byť zraňujúce, aj keď to nie je úmyslom osoby, ktorá ich používa. Tieto vyjadrenia môžu kolegov zneistiť, znechutiť alebo úplne zničiť dôveru. Je veľmi dôležité byť si vedomý toho, ako naše slová a tón ovplyvňujú ostatných, pretože môžu zanechať dlhodobé negatívne následky na pracovnej atmosfére.

Neférový tlak, napr. „*Urob si to sama, si predsa manažér.*“ Tento typ vyjadrenia znižuje hodnotu kolegu a ukazuje, že sa na neho prenáša neprimeraná zodpovednosť, čo môže byť frustrujúce a demotivujúce. Ak máme pocit, že niekto má na starosti príliš veľa, povedzme to inak: „**Chápem, že toho máš veľa. Ako ti môžem pomôcť, aby sme to urobili efektívnejšie?**“

Ohováranie, napr. „*Je neschopná, raz sa na tom popáli.*“ Ohováranie poškodzuje vzťahy a môže zničiť reputáciu kolegu. Tento typ komunikácie nie je nič iné ako pasívna agresia, ktorá môže zničiť tímovú dynamiku. Keď niečo nefunguje, povedzme to priamo a rešpektujeme osobu, o ktorej hovoríme: „**Vidím, že nie všetko ide podľa plánu. Môžeme sa pozrieť, ako by sme to mohli vylepšiť?**“

Zvalenie viny, napr. „*Prečo to musím riešiť vždy ja?*“ Tento prístup vytvára atmosféru, kde niekto cíti, že je vždy obviňovaný, čo môže viesť k negatívnym emóciám a vyčerpaniu. Skôr než obviňovať, je lepšie prevziať zodpovednosť za situáciu ako tím: „**Rád by som zistil, prečo sa tento problém opakuje. Spoločne môžeme nájsť spôsob, ako ho vyriešiť.**“

Zatajovanie informácií, napr. „*To som už raz povedala. Kto nepočúva, jeho problém.*“ Zatajovanie informácií alebo nechota zdieľať potrebné informácie zvyšuje frustráciu a skôr než riešiť problém, prispieva k jeho eskalácii. Rovnako dôležité je byť ochotný vysvetliť a opakovať, keď je to potrebné: „**Rád ti to**

znovu objasním, aby sme sa uistili, že všetko chápeme správne.“

Klamstvo, napr. „*Volala som ti, ale asi si to nezachytila.*“ Klamstvo podkopáva dôveru a môže mať vážne následky na profesionálnych vzťahoch. Aj keď to môže byť zdanlivo neškodné, je dôležité zostať pravdivý. Ak niečo nevyšlo podľa plánu, priznajte to: „**Ospravedlňujem sa, nevolala som ti, ako som mala. Môžeme sa dohodnúť na novom čase?**“

Sarkazmus, napr. „*Aha, počtila nás svojou prítomnosťou...*“ Sarkazmus môže byť vnímaný ako útok, a aj keď ide o „žart“, môže mať trpký dopad. Takéto vyjadrenia môžu znížiť dôveru a urobiť kolegu nesvojím. Sarkazmus je lepšie nahradiť úprimnou a otvorenou komunikáciou: „**Som rád, že si sa zapojil. Podme si to ujasniť.**“

Sebazničujúce reči, napr. „*Ja to aj tak nikdy nespriavim dobre.*“ Sebazničujúce správanie v rozhovore môže podkopať sebadôveru a motiváciu nielen toho, kto to hovorí, ale aj ostatných. Takéto vyjadrenia môžu viesť k pasivite alebo apatii. Ak sa niekto cíti neisto, podporujme ho: „**Viem, že si sa snažil, a to je dôležité. Môžeme sa pozrieť na to, čo sa dalo vylepšiť?**“

Odplata, napr. „*Raz ti to vrátim. Nezabúdaj.*“ Hrozby alebo sľuby pomsty môžu viesť k toxickým vzťahom a zvyšovať napätie v tíme. Tento typ správania znižuje atmosféru spolupráce a vzájomnej dôvery. Rovnaké problémy je lepšie riešiť priamo a s úmyslom nájsť riešenie: „**Myslím si, že by sme sa mali zamerať na to, ako to spoločne vyriešiť bez toho, aby sme si navzájom ublížili.**“

Ak sa naučíme rozpoznať tieto formy správania a nahradiť ich konštruktívnejšími, otvorenými a empatickými prístupmi, môžeme budovať silnejší, produktívnejší a dôveryhodnejší pracovný tím.

Jedna téma – rôzne formy rozhovorov (príklad: suplovanie hodín)

Rovnaký problém môže byť odkomunikovaný rôznymi spôsobmi. Každý z nich nesie iný zámer a vedie k inému výsledku:

Typ rozhovoru	Príklad
Nezáväzný	„ <i>Je náročné zabezpečiť suplovanie, keď stále niekto chýba.</i> “
Praktický	„ <i>Minulý mesiac sme suplovali viac, ako je štandard.</i> “
Riadený	„ <i>Musíme sa pozrieť na plánovanie vzdelávania – suplovania je priveľa.</i> “
Útočný	„ <i>Keby si toľko nechodil na školenia, nemuseli by sme ťa stále nahrádzať.</i> “
Zraňujúci	„ <i>Vždy suplujem ja, aj na úkor svojich detí – a nikto si to neváži.</i> “
Prieskumný	„ <i>Zaujímalo by ma, prečo suplujeme častejšie. Podme sa pozrieť, ako to vieme riešiť systémovo.</i> “
Priamy	„ <i>Máme vysoký počet suplovaní. Ak to bude pokračovať, zvažujeme úpravu plánov. Môžeme to spoločne prebrať?</i> “

Ako treba poskytovať spätnú väzbu profesionálne a citlivo?

Ak potrebujeme kolegovi odovzdať spätnú väzbu, robme to osobne a medzi štyrmi očami, nikdy verejne. Kritika má byť vecná, férová, neútočná a konštruktívna. Vyhýbajme sa porovnávaniu s inými („Mária to zvládla lepšie...“). Rátajme s emocionálnou reakciou – a rešpektujme ju. Neposielajme kritiku e-mailom – môže byť chybné pochopená.

Príklad konštruktívneho vyjadrenia: „Všimol som si, že sa tento mesiac viackrát oneskorilo dodanie výstupov. Chcem to prebrať a nájsť spolu spôsob, ako tomu predísť. Viem, že toho bolo veľa – podme si to rozobrať.“

Kritický rozhovor by mal mať jasný záver. Rozhovor by nemal skončiť len „odventilovaním“ frustrácie.

Mal by viesť k **konkrétnejmu záveru**: Čo sa mení? Na čom sa dohodneme? Ako budeme ďalej postupovať? Ako si overíme, že sa veci zlepšujú? Ak sa určitý prístup osvedčí, môžeme ho **zopakovať ako precedens** – teda ako odporúčaný spôsob riešenia podobných situácií v budúcnosti.

Záver

Kultivovaná komunikácia je známkou zrelosti tímu. Konflikty a náročné rozhovory sú súčasťou každej spolupráce. Dôležité však je, ako ich vedieme. Keď sa naučíme hovoriť otvorene, vecne a s rešpektom, nielenže predchádzame nedorozumeniam, ale budujeme aj pevnejšie, dôveryhodnejšie vzťahy. Rozhovory, ktoré sú náročné, môžu byť paradoxne najcennejšie – ak sú vedené dobre, posúvajú nás aj tím dopredu. ■

LITERATÚRA:

1. LABÁTH, V. 2020. *Pasce moci*. Wolters Kluwer : Bratislava. ISBN 978-80-571-0205-2 (Dostupné tu: <https://obchod.wolterskluwer.sk/sk/pasce-moci.p4636.html>)
2. BIELESZOVÁ, D. – KOREŇOVÁ, S. 2022. *Sebariadenie a manažérska etika*. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o. ISBN 978-80-571-0440-7 (Dostupné tu: <https://obchod.wolterskluwer.sk/sk/sebariadenie-a-manazerska-etika-v-skolskom-prostredi.p5268.html>)

* ODPORÚČAME * ODPORÚČAME * ODPORÚČAME * ODPORÚČAME * ODPORÚČAME *

Program rovesníckej mediácie v školskej praxi – seminár

Lektorka: PaedDr. Dušana Bielešová

Dátum: 12. 6. 2025 (prezenčne) v priestoroch Wolters Kluwer, Bratislava

Cieľová skupina: pedagogickí a odborní zamestnanci zapojení do preventívnych programov, školskí mediátori a všetci, ktorí sa zaujímajú o prácu s dynamikou skupiny v triede.

Na seminári predstavíme koncept programu rovesníckej mediácie. Spoločne pripravíme plán rovesníckej mediácie a navrhne štruktúru programu prispôbenú podmienkam vašej školy. Zameriame sa na dynamiku skupiny, praktické techniky komunikácie, zvládanie emócií a udržateľnosť programu v školskom prostredí.

Viac informácií na: <https://obchod.wolterskluwer.sk/sk/program-rovesnickej-mediacie-v-skolskej-praxi.p7093.html>

* AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY *

Ministerstvo školstva predstavilo aktualizovanú metodiku financovania podporných opatrení

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR aktualizovalo metodiku financovania podporných opatrení v školách, ktorá vstúpi do platnosti v školskom roku 2025/2026.

Hlavné zmeny zahŕňajú zvýšenie minimálneho úväzku pre pedagogických asistentov a členov školských podporných tímov z 0,25 na 0,5, čím sa riešia problémy neobsadených alebo neefektívne využívaných malých úväzkov. Pilotný projekt zlepší dostupnosť školských psychologov a špeciálnych pedagógov cez Centrá poradenstva a prevencie. Pri rozhodovaní o využití týchto odborníkov sa zohľadnia napríklad podiel detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, prepádávanie a zhoršené známky zo správania. Počet financovaných úväzkov pedagogických asistentov a školských podporných tímov zostáva nezmenený, ale metodika umožní ich flexibilnejšie presuny podľa potrieb škôl. Administratíva sa zjednoduší vďaka novým praktickým usmerneniam, eliminujúc duplicitu dokumentov. Rozširuje sa možnosť využitia príspevkov pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia na zabezpečenie občerstvenia.

Zdroj: <https://www.minedu.sk/ministerstvo-skolstva-zlepsuje-financovanie-podpory-pre-ziakov-v-skolskom-roku-20252026/>

KAMEROVÉ SYSTÉMY V ŠKOLÁCH

OCHRANA VERZUS SÚKROMIE

Ing. Michal Dzurenko
Predseda OZ – Odborná pomoc
pre samosprávu a školstvo,
lektor v oblasti GDPR, BOZP, PO, CO,
kybernetická bezpečnosť

Kamerové systémy sa v školách a vzdelávacích zariadeniach využívajú s narastajúcou frekvenciou na účely monitorovania priestorov, čo môže mať podstatný vplyv na právo na súkromie. Tento článok sa zaoberá hlavnými funkciami kamerových systémov, účelmi ich použitia a právnymi základmi ich implementácie, pričom skúma aj aspekty zásahu do súkromia. Rovnako analyzuje otázky ochrany súkromia pri inštalácii kamier s odkazom na princíp minimalizácie a potrebu zvážiť alternatívne riešenia.

Kamerové systémy sa v školách a školských zariadeniach využívajú na monitorovanie priestorov na všetkých úrovniach. Ich zavedenie však môže výrazne ovplyvniť právo na súkromie, keďže škola je prostredím, v ktorom si deti a mladí ľudia osvojujú sociálne návyky, vytvárajú sociálne vzťahy a trávia značnú časť svojho denného času.

Hlavné funkcie kamerových systémov

Školy a vzdelávacie inštitúcie zavádzajú kamerové systémy najmä s cieľom plniť tri hlavné úlohy:

(1) Preventívna (odstrašujúca) funkcia – Prítomnosť kamier môže v niektorých prípadoch pomôcť predchádzať incidentom, ako je napr. vandalizmus. Pri násilných útokoch však ide často o impulzívne činy pod vplyvom silných emócií, kde kamery nemajú zásadný vplyv.

(2) Reaktívna funkcia – V prípade incidentu by mali kamery umožniť rýchlu reakciu a minimalizáciu jeho následkov. Bežné kamerové systémy však v tomto smere poskytujú len obmedzené možnosti. oveľa efektívnejšie môžu byť opatrenia ako uzamykanie miestností, automatizované varovania cez mobilné zariadenia, školské rozhlas, sirény či pravidelné školenia pre žiakov a zamestnancov o správnych postupoch v krízových situáciách.

(3) Dôkazná funkcia – Najčastejšie sa kamerové systémy využívajú na zaznamenávanie diania v priestoroch školy, čo môže byť užitočné pri vyšetrovaní incidentov. Kľúčové však je, aby takéto spracovanie údajov neprimerane nezasahovalo do súkromia jednotlivcov.

Účel a právny základ používania kamier

Hlavným dôvodom inštalácie kamerových systémov v školách je **ochrana majetku**. Správne umiestnené

kamery môžu pomôcť pri vyšetrovaní incidentov. Časť argumentom pre ich zavedenie je **aj zvýšenie bezpečnosti a ochrana života**, najmä v reakcii na tragické udalosti, ktoré sa stali začiatkom tohto roka na východe Slovenska.

Niektoré školy zvažujú využitie kamerových systémov aj ako **nástroj prevencie proti šikane**. Toto riešenie je však diskutabilné, keďže šikanovanie sa môže presunúť do priestorov bez kamerového dohľadu, napríklad na toalety alebo mimo areálu školy.

Počas pandémie COVID-19 sa rozšírilo využívanie videoprenosov na **zabezpečenie dištančného vzdelávania**. Aj v tomto prípade ide o spracovanie osobných údajov, pričom právnym základom je plnenie zákonnej povinnosti. Správca však musí dodržiavať všetky požiadavky na ochranu údajov vrátane informačnej povinnosti a zabezpečenia dát.

 Vo väčšine prípadov sa používanie kamerových systémov v školách opiera o oprávnený záujem školy. Pred ich zavedením je však nevyhnutné vykonať tzv. test proporcionality.

Cieľom testu proporcionality je nájsť riešenie spĺňajúce požadované účely s čo najmenším zásahom do súkromia. Odporúča sa zvážiť aj alternatívy, ako sú vstupné systémy na čipy alebo kombinácia obmedzeného počtu kamier s fyzickou ochranou.

Používanie kamier na základe súhlasu dotknutých osôb nie je vhodné, keďže tento súhlas môžu dotknuté osoby kedykoľvek odvolať. Navyše, v prípade návštevníkov školy, ako sú doručovatelia či dodávatelia, nie je reálne očakávať, že by takýto súhlas poskytli.

Zásah do súkromia – zásada minimalizácie

Pri kamerových systémoch je dôležité zohľadniť viaceré faktory, ktoré ovplyvňujú mieru zásahu do súkromia:

- **Umiestnenie kamier** – Kamery pri vstupe do budovy majú menší dopad na súkromie ako tie, ktoré sledujú učebne.
- **Počet kamier** – Menší počet cielene umiestnených kamier predstavuje menší zásah ako plošné sledovanie.
- **Režim prevádzky** – Kamery zapnuté len mimo vyučovania sú menej invazívne než tie v nepretržitej prevádzke.
- **Zorné pole** – Kamery snímajúce len vstupné dvere majú menší dopad ako tie, ktoré monitorujú celú učebňu.
- **Špeciálne funkcie** – Bežné kamery sú menej invazívne než tie, ktoré zaznamenávajú zvuk alebo využívajú umelú inteligenciu na rozpoznávanie tvárí.
- **Doba uchovávanía záznamov** – Uchovávanie záznamov na krátku dobu (napr. 72 hodín) predstavuje menšie riziko zneužitia než dlhodobé archivovanie.

Doba uchovávanía záznamu

 Škola ako správca kamerového systému musí stanoviť, odôvodniť a zdokumentovať nevyhnutnú dobu uchovávanía kamerových záznamov (ak sú zaznamenávané).

Ak vychádzame z usmernenia 3/2019 k spracúvaniu osobných údajov prostredníctvom kamerových zariadení školského prostredia, možno bežnú dobu uchovávanía záznamov stanoviť na 72 hodín. Počas hlavných prázdnin môže byť táto doba predĺžená z dôvodu neprítomnosti dotknutých osôb.

V prípade ukladania kamerových záznamov do cloudu musí správca vyhodnotiť prípadné riziká spojené s prenosom týchto údajov do zahraničia a prijať primerané opatrenia na ich minimalizáciu, vrátane výberu vhodného poskytovateľa cloudových služieb. Poskytovateľ cloudových riešení bude spravidla vystupovať v pozícii spracovateľa údajov, a preto je správca povinný zabezpečiť splnenie požiadaviek všeobecného nariadenia o ochrane osobných údajov pri uzatváraní vzťahov so spracovateľmi.

Zásah do súkromia

Niektoré umiestnenia kamier sú z pohľadu ochrany súkromia problematické. Kamery v triedach, toaletách, kabinetoch či zborovniach počas vyučovania, ako aj tie so zvukovým záznamom alebo s biometrickým rozpoznávaním tvárí, budú pravdepodobne neprimeraným zásahom do súkromia.

Z hľadiska zásahu do súkromia možno kamery rozdeliť do štyroch skupín:

1. **nízky zásah** – monitorovanie vonkajších priestorov školy, parkovísk,
2. **stredný zásah** – kamery pri vstupoch, v šatniach na odloženie vrchného oblečenia, pri vstupe do učební s drahým vybavením,
3. **vysoký zásah** – monitorovanie telocviční, školských jedální,
4. **veľmi vysoký zásah** – kamery v triedach, kabinetoch, toaletách, biometrické rozpoznávanie tvárí, zvukový záznam.

 Pri rozhodovaní o použití kamerových systémov v školách je nevyhnutné dôkladne zvážiť alternatívne riešenia a minimalizovať zásah do súkromia, aby bol systém skutočne efektívny a zároveň rešpektoval práva žiakov, učiteľov a zamestnancov školy.

LITERATÚRA:

1. EURÓPSKY VÝBOR PRE OCHRANU ÚDAJOV. Usmernenia 3/2019 k spracúvaniu osobných údajov prostredníctvom kamerových zariadení [online]. Brussels: EDPB, 2019 [cit. 2025-04-24]. Dostupné na: https://www.edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_guidelines_201903_video_devices_sk.pdf
2. Zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: Zbierka zákonov Slovenskej republiky, čiastka 7, 2018. ISSN 1335-0301. Dostupné online: <https://www.aspi.sk/products/lawText/1/89743/67/2/zakon-c-18-2018-zz-o-ochrane-osobnych-udajov-a-o-zmene-a-doplneni-niektorych-zakonov> [cit. 2025-04-24].
3. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov). In: Úradný vestník Európskej únie, L 119, 4. máj 2016, s. 1–88. ISSN 1977-0677. Dostupné online: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679> [cit. 2025-04-24].

KYBERNETICKÉ BEZPEČNOSTNÉ INCIDENTY

* STRATÉGIE OCHRANY PROTI RANSOMVÉRU*

Mgr. Ladislav Šnapko

Certifikovaný audítor kybernetickej bezpečnosti (KB), certifikovaný manažér KB, Lead audítor ISO 27001, lektor. Spolupracuje s Kompetenčným a certifikačným centrom kybernetickej bezpečnosti, je konzultantom KB spoločnosti EuroTRADING s.r.o. pre verejnú správu a súkromný sektor

Zákon o kybernetickej bezpečnosti kladie dôraz na schopnosť detegovať a riešiť bezpečnostné incidenty, pričom riešenie incidentov má byť hlavne organizačné opatrenie. Ransomvér je zhubný softvér, ktorý od používateľov vyžaduje výkupné za zašifrované alebo odcudzené dáta. Ochrana pred ransomvérom zahŕňa strategické rozhodnutia, o ktorých píšeme v tomto článku.

Manažment školy by sa mal pripraviť na potenciálne riziká kybernetickej bezpečnosti, pretože ich efektívne zvládnutie môže zásadne ovplyvniť chod školy. Podľa zákona o kybernetickej bezpečnosti by mala byť každá vzdelávacia inštitúcia schopná detegovať a riešiť kybernetické bezpečnostné incidenty vo svojich informačných systémoch. Nie je potrebná drahá technológia, ale dôkladne navrhnuté a testované organizačné postupy.

Manažment školy by mal zabezpečiť, aby boli procesy na riešenie týchto incidentov jasne definované. Zamestnanci školy by mali byť oboznámení s pravidlami a postupmi, aby vedeli, ako rýchlo a efektívne konať pri identifikácii akéhokoľvek ohrozenia informačných aktív školy. Takýmto spôsobom sa zaručí ochrana citlivých a dôležitých informácií a plynulý chod školy.

Kybernetický bezpečnostný incident je koncept, ktorý je predmetom viacerých definícií. Za jednu z najpresnejších definícií je považovaná tá, ktorá je stanovená v § 3 písm. m) zákona č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 69/2018 Z. z.“), kde je kybernetický bezpečnostný incident definovaný ako **udalosť ohrožujúca dostupnosť, autentickosť, integritu alebo dôvernú uchovávaných, prenášaných alebo spracovaných údajov, či služieb poskytovaných alebo prístupných prostredníctvom sietí a informačných systémov**. Takýto incident je chápaný ako udalosť majúca negatívny dopad na dôvernú, integritu alebo dostupnosť informačných aktív určitého vlastníka.

Incident je trvajúci stav, ktorý môže byť iniciovaný, modifikovaný a uzavretý prostredníctvom rôznych typov udalostí. Podľa Makaturu (2023) „V kontexte incidentov kybernetickej bezpečnosti nie je možné dospieť k nezmyselnému záveru, v zmysle ktorého prevádzkovateľ čaká a môže čakať na to, kým incident

dosiahne nejaký formálne definovaný stupeň závažnosti a až následne ho začne riešiť. I keď právnici zvyčajne vykladajú výraz ‚dopad‘ až v čase, keď vznikne strata, prípadne dokázaná finančná alebo nefinančná ujma. V kybernetickej bezpečnosti je nutné považovať za bezpečnostný incident už aj jav, ktorý by po naplnení podstaty mohol potenciálne spôsobiť ujmu alebo akýkoľvek iný možný neskorší negatívny dopad, napríklad stratu reputácie, dobrého mena alebo obchodnej príležitosti. Z toho dôvodu je v kybernetickej bezpečnosti za bezpečnostný incident považovaná už aj hrozba, ktorá môže viesť k závažnému incidentu. Teda akákoľvek malígna udalosť s potenciálom prerásť do kategorizovateľného incidentu s vyššou úrovňou závažnosti. Presnejšie – podľa zákona o KB za kybernetický bezpečnostný incident je považované ‚akékoľvek ohrozenie bezpečnosti informácií, a to vrátane vysokej pravdepodobnosti kompromitácie činností základnej služby alebo akékoľvek porušenie bezpečnostnej politiky či záväznej metodiky‘. Z toho dôvodu je potrebné analyzovať všetky udalosti alebo ich vzájomnú koreláciu.“

Udalosť môže prerásť do incidentu. Nie všetky udalosti sú incidentom, ale všetky incidenty boli pôvodne udalosťou alebo vzťahom medzi udalosťami. Makatura (2023) definuje udalosť takto: „Anglicky ‚Event‘ – je akýkoľvek pozorovateľný jav v systémoch a v sieťach. Systémová udalosť je bod vykonávania programu, v ktorom prebieha konkrétna výpočtová úloha. Príklady systémových udalostí zahŕňajú: zápis do súboru, vkladanie údajov do databázy, volanie podprogramu, vytváranie inštancie programového vlákna, systémové prerušenia a podobne. Udalosť sama osebe, samozrejme, neznamená nevyhnutne incident, môže však poskytnúť indície, ktoré po vyhodnotení môžu odhaliť nezvyklú alebo neočakávanú aktivitu.“

Ransomvér

Pre zabezpečenie účinnej ochrany proti ransomvéru je nevyhnutné investovať čas a finančné prostriedky do zvyšovania bezpečnostného povedomia používateľov, ako aj do implementácie preventívnych bezpečnostných opatrení. Termín ransomvér vznikol zlúčením dvoch anglických slov: *ransom* (výkupné) a *software*. V prvom kroku útočníci na diaľku infikujú počítač a pomocou tohto špeciálneho typu počítačového kódu postupne zašifrujú alebo ukradnú dáta. Za ich vrátenie, sprístupnenie alebo nezverejnenie následne požadujú, aby používateľ zaplatil.

Stratégia ochrany proti ransomvéru: Zaradte ransomvér medzi vysoké riziká v katalógu hrozieb a rizík, vykonajte analýzu dopadov (BIA) a odhadnite možné finančné straty z výpadku vašej činnosti, straty údajov, zverejnenia údajov, nákladov na obnovu infraštruktúry a nákladov na nápravu poškodenej reputácie. Na úrovni najvyššieho vedenia organizácie prijmite zásadné strategické rozhodnutie neplatiť výkupné. Platenie výkupného nemusí zaručiť návrat a nezverejnenie dát, vôbec nezníži náklady na obnovu infraštruktúry a zároveň financuje skupiny, vykonávajúce trestnú činnosť. Zavedte technické a organizačné bezpečnostné opatrenia. Zvážte možnosť poistenia proti kybernetickým rizikám, ak je také poistenie pre vás dostupné.

Pochopenie **priebehu ransomvérového útoku** môže poskytnúť štruktúrovaný spôsob, ako odhaliť, alebo zmarit' útok v jeho skorších štádiách a ako je možné zabrániť útočníkom dosiahnuť ich cieľ. Keď už sú dáta zašifrované a útočníci požadujú výkupné, vaše možnosti riešenia sú obmedzené.

Priebeh ransomvérového útoku

- 1. Prieskum:** aktívne skenovanie, analýza otvorených zdrojov, prehľadávanie neverejných informácií.
- 2. Príprava prostriedkov:** infraštruktúra (stránky skupiny na dark webe, phishingové stránky), útočné nástroje, softvér na šifrovanie a exfiltráciu.
- 3. Prvotný prístup:** phishing, útok na dodávateľský reťazec, zneužitie existujúceho účtu, verejne prístupná zraniteľná aplikácia, vzdialený prístup (RDP, TeamViewer, ...), škodlivé aplikácie na stiahnutie.
- 4. Vykonanie:** príkazový riadok, API rozhranie, interakcia používateľa.
- 5. Trvácnosť:** vytváranie účtov, manipulácia existujúcich účtov, využitie funkcie „autoštart“.
- 6. Eskalácia privilégijí:** zneužitie zraniteľnosti, manipulácia s prístupovými tokenmi, únik z obmedzeného prostredia (z virtualizácie, kontajnerov, ...).

- 7. Vyhnutie sa obrane:** vypnutie obrany (AV, logovania, firewallu, zmena doménových politik), skrývanie artefaktov (skryté súbory, používateľia, partície), obfuskácia, rootkity.
- 8. Získanie prístupov:** útok hrubou silou, Man-in-the-middle útoky, výber hesiel z úložísk, zachytávanie sieťovej komunikácie, kradnutie tokenov a cookies, slabé a nezabezpečené heslá.
- 9. Objavovanie:** účty (AD/LDAP, mail, cloud ...), zaujímavé súbory a adresáre, postupy a technológie zálohovania, záložky v prehliadačoch, aplikácie a sieťové spojenia, skupinové politiky, heslové politiky.
- 10. Postranný pohyb:** zraniteľné sieťové služby, vnútorný spear phishing, RDP, SSH, VNC, zdieľaný disk, replikácia cez pamäťové médiá, prevzatie existujúcej otvorenej session, zneužitie nástrojov na správu siete.
- 11. Krádež údajov:** dokumenty, tabuľky, súbory, duševné vlastníctvo, obchodné a finančné záznamy, e-maily, kontakty, osobné údaje, kryptomeny a kryptopeňaženky, uložené heslá.
- 12. Šifrovanie a znehodnotenie:** zmazanie záloh, šifrovanie celých súborov alebo prvej časti súboru (väčšia rýchlosť útoku), zmazanie súborov tak, aby ich nebolo možné obnoviť.
- 13. Zanechanie správy:** súbor na ploche, oznam cez celú obrazovku, papier vytlačený z tlačiarne.
- 14. Vydieranie:** výkupné za odšifrovanie, výkupné za nezverejnenie, aukcia ukradnutých dát, vyhrážanie poškodením reputácie, výkupné za nena hlásenie autoritám, eskalácia požiadaviek počas komunikácie.

Plánovanie ochrany pred ransomvérom

- Stanovte hodnotu kritických informačných aktív organizácie.
- Navrhňte proces reakcie na kybernetické bezpečnostné incidenty, vrátane jasných pravidiel eskalácie informácií v rámci organizácie a pokynov pre vykonávanie internej komunikácie.
- Navrhňte a vopred schváľte pravidlá externej komunikácie a informovania médií, ako aj informovania tretích strán potenciálne dotknutých incidentom.
- Aktívne vyhľadávajte a zhromažďujte informácie o hrozbách, zraniteľnostiach, technikách útočníkov a zapojte sa do technických platforiem na výmenu takýchto informácií.
- Navrhňte a schváľte plán kontinuity činností (BCP) a plán havarijnej obnovy prevádzky po kybernetickom bezpečnostnom incidente (DRP).
- V predstihu identifikujte možných poskytovateľov služieb a dodávateľov, ktorí vás môžu podporiť pri skoršom zotavení sa po incidente.

- Implementujte overovanie účinnosti zavedených bezpečnostných opatrení.
- Neustále pracujte na zdokonaľovaní vyspelosti procesov riadenia zraniteľností, hrozieb a rizík.

Preventívne bezpečnostné opatrenia

Ransomvérovým útokom často predchádza použitie škodlivého softvéru, známeho ako malvér. Odporúča sa zaviesť detekciu škodlivého kódu a anomálneho správania na pracovných staniciach i serveroch. Dôležité je, aby **do procesu skenovania malvéru boli zahrnuté všetky komunikačné kanály**, vrátane zobrazovania webstránok, USB portov, e-mailov, protokolov na prenos súborov, služieb okamžitých správ a kanálov na výmenu údajov s tretími stranami.

Zavedte zásadu najnižších privilégií, ktorá **obmedzí systémové právomoci používateľov** len na úroveň potrebnú na splnenie ich úloh (z angl. *Principle of Least Privilege*). Ďalej sa odporúča zaviesť procesy manažmentu identít a prístupu, a pravidelnú kontrolu prístupových účtov a oprávnení, pričom je nevyhnutné detegovať a blokovat' nepoužívané účty. Rovnako je potrebné riadiť systém softvérových vydaní, ustanoviť pravidlá pre inštaláciu softvéru, pričom sťahovanie by malo prebiehať len z overených a povolených zdrojov.

Zavedte proces nasadzovania aktualizácií softvéru a záplat pre zaistenie bezpečnosti. Proces zálohovania kritických údajov by mal byť založený na pravidle **3 – 2 – 1** (3 – organizácia vytvára tri záložné kópie údajov, 2 – kópie sa uložia na dva rôzne typy pamäťových médií, 1 – jedna kópia údajov sa odosiela mimo lokality) a obsahovať pravidelné zálohovanie dát spolu s evidenciou umiestnenia záloh.

Je dôležité pravidelne preverovať účinnosť záloh, testovať obnovu dát a precvičovať zavedené plány kontinuity činností a havarijnej obnovy. Pri testovaní plánov BCP a DRP je vhodné zapojiť členov vedenia organizácie. Odporúča sa, aby zálohovacia infraštruktúra bola úplne oddelená od produkčnej infraštruktúry, pokiaľ ide o technológie a heslá. **Segmentácia počítačovej siete** by mala zaistiť, že informačné systémy prístupné z externých sietí sú v samostatných sieťových segmentoch, a že systémy s rovnakými bezpečnostnými požiadavkami sú umiestnené v jednom segmente.

Podporujte **vzdelávanie zamestnancov** a neustále ich informujte o dôležitých aspektoch bezpečnosti. Nakoniec, interne alebo prostredníctvom dodávateľov, zabezpečte schopnosť vykonávať analýzu škodlivého kódu.

Reakcia na incident

Ak už v organizácii zistíte prítomnosť ransomvéru, vykonajte prvotné kroky plánu reakcie na incident. Infikované koncové zariadenia umiestnite do karantény, čím zabránite laterálnemu šíreniu infekcie a izolujete ich na forenzné účely. Ak plánujete vykonať právne kroky voči útočníkom, k tzv. neopakovateľným úkonom odporúčame prizvať súdneho znalca.

V rámci aktivácie plánu reakcie na incident:

- transparentne, efektívne a bez paniky komunikujte so všetkými zainteresovanými stranami,
- bezodkladne zvolajte tím reakcie na bezpečnostné počítačové incidenty a informujte externé tímy csIRT (ak ide o incident u prevádzkovateľa základnej služby, nezabudnite kontaktovať aj národnú jednotku csIRT a SK-cert),
- identifikujte potenciálny dopad incidentu,
- o incidente informujte vedenie organizácie,
- do riešenia incidentu zapojte právne oddelenie a ďalšie relevantné subjekty (napr. poisťovňu),
- informujte vašich zákazníkov a v prípade, že sa incident týka osobných údajov, informujte aj konkrétne dotknuté osoby,
- členom tímu reakcie na bezpečnostné incidenty umožnite nerušene vykonať všetky opatrenia potrebné na zotavenie z incidentu.

Zotavenie z incidentu: Nepripájajte infikované koncové zariadenia k sieti. S ohľadom na možnú stratu volatilných dát ich nevypínajte. Detailne si premyslite nasledujúce kroky a celý proces obnovy tak, aby nemohlo dôjsť k poškodeniu zálohy dát. Vykonajte obnovu infraštruktúry, systémov a aplikácií z čistých, vopred pripravených bitových obrazov. Neplaťte výkupné za ransomvér. Ani zaplatenie výkupného vám totiž nezaručí, že svoje dáta získate naspäť. Využite existujúce znalosti na dešifrovanie škodlivého softvéru a obnovu dát. Pokiaľ nedisponujete potrebnými znalosťami, neváhajte k riešeniu prizvať expertov zvonka. Zaznamenávajú si všetky podrobnosti zistené počas obnovy (čas, odchýlky, zmeny atď.). ■

LITERATÚRA:

1. CYBERCOMPETENCE.SK. [online]. Dostupné na: <https://www.cybercompetence.sk/>
2. MAKATURA, Ivan. *Základy bezpečnostných opatrení. Príručka manažéra kybernetickej bezpečnosti*. Žilina: EUKÓDEX, s.r.o., 2023. 212 s. ISBN 978-80-8155-120-8.
3. Zákon č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. In: *Zbierka zákonov Slovenskej republiky*. [online]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2018/69/>

Namietanie znenia školského poriadku rodičmi

JUDr. Ivana Gerdová

Naša materská škola zakotvila v školskom poriadku, že znevažujúce vyjadrenia rodičov na sociálnych sieťach sú hrubým porušením školského poriadku. Opakované porušenia môžu viesť k vylúčeniu dieťaťa. Niektorí rodičia namietajú a odmietajú podpísať poriadok. Je to v poriadku?

Ohľadom otázky týkajúcej sa znenia obsahu rodičmi namietaných článkov týkajúcich sa možnosti predčasného vylúčenia dieťaťa z predprimárneho vzdelávania v prípade znevažujúcich vyjadrení zákonných zástupcov na sociálnych sieťach formou statusov a komentárov a nepodpísania školského poriadku uvádzame:

Školský poriadok sa vypracováva v zmysle zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej v texte ako „školský zákon“). Podľa ustanovenia § 153 školského zákona riaditeľ školy alebo školského zariadenia vydá školský poriadok po prerokovaní s orgánmi školskej samosprávy a v pedagogickej rade, pričom podľa písmena a) predmetného ustanovenia školský poriadok upravuje najmä podrobnosti o výkone práv a povinností detí, žiakov a ich zákonných zástupcov v škole alebo v školskom zariadení, pravidlá vzájomných vzťahov a vzťahov s pedagogickými zamestnancami a ďalšími zamestnancami školy.

Pri vypracovaní školského poriadku sa riaditelia škôl a školských zariadení okrem školského zákona riadia aj usmerneniami, stanoviskami a informatívnymi materiálmi Ministerstva školstva, výskumu vývoja a mládeže Slovenskej republiky (ďalej v texte ako „ministerstvo školstva“). V zmysle dokumentu ministerstva školstva s názvom „Vypracovanie školského poriadku v materskej škole“ z júna 2023, ktorý je verejne dostupný na webovej stránke ministerstva školstva sa uvádza, že sa odporúča, aby v školskom poriadku bolo uvedené aj to, že:

- „zákonný zástupca je povinný zdržať sa znevažujúcich vyjadrení, statusov a komentárov na sociálnych sieťach týkajúcich sa pedagogickej činnosti materskej školy a riadenia materskej školy.“

Pre platnosť školského poriadku sa nevyžaduje súhlas s jeho znením zákonnými zástupcami. Školský poriadok je platný dňom jeho vydania riaditeľom. Svojím podpisom zákonní zástupcovia iba deklarujú, že s obsahom školského poriadku boli oboznámení. To, či s jeho obsahom súhlasia alebo nie, nemá vplyv na jeho platnosť.

V prípade znevažujúcich vyjadrení, statusov a komentárov na sociálnych sieťach týkajúcich sa pedagogickej činnosti materskej školy a riadenia materskej školy pôjde o porušenie školského poriadku v časti porušenia povinností zákonných zástupcov avšak nezakladá to právo riaditeľa materskej školy predčasne ukončiť predprimárne vzdelávanie dieťaťa v materskej škole.

Uvedené korešponduje aj so znením § 28d školského zákona, v zmysle ktorého zákon taxatívne (presne) uvádza dôvody, pre ktoré môže byť dieťa predčasne vylúčené z predprimárneho vzdelávania. Medzi dôvody zakladajúce právo riaditeľa materskej školy predčasne vylúčiť dieťa z predprimárneho vzdelávania je v zmysle § 28d ods. 6 uvedené:

- „Riaditeľ materskej školy môže rozhodnúť o predčasnom skončení predprimárneho vzdelávania, ak nejde o povinné predprimárne vzdelávanie, ak a) dieťa sústavne alebo závažným spôsobom porušuje školský poriadok, b) zákonný zástupca dieťaťa alebo zástupca zariadenia nedodržiava podmienky predprimárneho vzdelávania dieťaťa určené školským poriadkom, c) zákonný zástupca dieťaťa alebo zástupca zariadenia neinformuje materskú školu o zmene zdravotnej spôsobilosti dieťaťa, jeho zdravotných problémoch alebo iných závažných skutočnostiach, ktoré majú vplyv na priebeh výchovy a vzdelávania, d) predčasné skončenie predprimárneho vzdelávania odporučí zariadenie poradenstva a prevencie, všeobecný lekár pre deti a dorast alebo lekár so špecializáciou v inom špecializačnom odbore ako všeobecné lekárstvo alebo zubný lekár.“

V prípade porušenia povinností zákonných zástupcov spočívajúce v znevažujúcich vyjadreniach a komentároch zákonných zástupcov na sociálnych sieťach sa nevyklučuje postup a nie je dotknuté právo materskej školy v zmysle § 19b ods. 2 a ods. 3 zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorých (§ 19b ods. 2):

- „Pri neoprávnenom použití názvu právnickej osoby sa možno domáhať na súde, aby sa neoprávnený užívateľ zdržal jeho používania a odstránil závadný stav; možno sa tiež domáhať primeraného zadostučinenia, ktoré sa môže požadovať v peniazoch.“ (§ 19b ods. 3) „Odsek 2 platí primerane aj pre neoprávnený zásah do povesti právnickej osoby.“

V prípade, ak znevažujúce vyjadrenia zákonných zástupcov budú spočívať v oznámeniach nepravdivých údajov o konkrétnych osobách (pedagogickí zamestnanci, vedenie materskej školy, ...) a budú spôsobilé značnou

* INFORMUJEME * INFORMUJEME * INFORMUJEME * INFORMUJEME * INFORMUJEME *

mierou tak ohroziť vážnosť daných osôb u spoluobčanov, poškodiť ich v zamestnaní, v podnikaní, narušiť ich rodinné vzťahy alebo im spôsobiť inú vážnu ujmu, pôjde už o trestnoprávnu rovinu. Posúdenie vážnosti a naplnenia skutkovej podstaty trestného činu ohovárania v zmysle § 373 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon bude na orgánoch činných v trestnom konaní.

Na základe otázky, či je možné predčasne ukončiť predprimárne vzdelávanie dieťaťa (ak nejde o dieťa, ktoré plní povinné predprimárne vzdelávanie) na základe toho, že zákonní zástupcovia dieťaťa sa znevažujúco vyjadrujú na sociálnych sieťach formou statusov či komentárov o pedagogickej činnosti materskej školy a jej riadenia, v zmysle školského zákona a v ňom taxatívne uvedených dôvodov pre predčasné skončenie predprimárneho vzdelávania to možné nie je. Ako je vyššie uvedené, takéto konanie zákonných zástupcov založí oprávnenie materskej školy postupovať v zmysle Občianskeho zákonníka.

V otázke platnosti školského poriadku platí, že na jeho platnosť sa nevyžaduje súhlasný podpis zákonného zástupcu, keďže školský poriadok nadobúda platnosť jeho vydaním riaditeľom školy. V prípade jednotlivých článkov a ustanovení školského poriadku, ak je niektorý článok, resp. jeho časť v rozpore so zákonom, nespôsobuje to neplatnosť celého školského poriadku. Neplatnosť sa bude vzťahovať na daný konkrétny článok, jeho časť. Keďže sa všeobecne odporúča mať dokumentáciu vyhotovenú v súlade so zákonom, v prípade zistenia neplatnosti niektorých článkov, resp. ich časti je nápravu možné zrealizovať formou očíslovaného dodatku, nie je nutné vydať nový školský poriadok.

* AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY *

Zvýšenie platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme

Ministerstvo školstva SR predkladá návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa legislatíva o odmeňovaní zamestnancov vo verejnom záujme a v školstve (zákony č. 553/2003 Z. z. a č. 138/2019 Z. z., v znení neskorších predpisov).

Cieľom návrhu zákona je zvýšenie platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme odmeňovaných podľa:

- platových taríf pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov **od 1. septembra 2025 o 7 % a od 1. januára 2026 o 5 %**,
- základnej stupnice platových taríf zamestnancov pri výkone práce vo verejnom záujme, ktorí pôsobia v rezorte školstva, **od 1. septembra 2025 o 7 % a od 1. januára 2026 o 7 %**,
- osobitnej stupnice platových taríf učiteľov vysokých škôl a výskumných a vývojových zamestnancov **od 1. septembra 2025 o 7 % a od 1. januára 2026 o 7 %**.

V návrhu zákona sa zavádza príplatok za hodnotenie pedagogického zamestnanca a odborného zamestnanca ako spôsob nadtarifného odmeňovania zamestnancov v závislosti od ich výkonu a kvality vykonávanej práce. Spolu s návrhom zákona bude predložený na rokovanie vlády SR návrh na skrátené legislatívne konanie.

Zdroj a ďalšie informácie: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/30722/1>

Výška nákladov súvisiacich s výkonom funkcie externých predsedov a členov maturitných a skúšobných komisií pre rok 2025

Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky stanovilo výšku nákladov súvisiacich s výkonom funkcie externých predsedov a externých členov maturitných komisií a skúšobných komisií pre rok 2025.

Náklady na zastupovanie zamestnancov vysielajúcej školy: 33,50 €.

Paušálna časť odmeny pre predsedu:

- školskej maturitnej komisie: 27,00 €,
- predmetovej maturitnej komisie a jej členov vrátane odborníkov z praxe, predsedu skúšobnej komisie pre záverečnú skúšku a pre absolventskú skúšku a ich členov vrátane odborníkov z praxe: 13,50 €,

Odmena pre predsedu:

- predmetovej maturitnej komisie a predsedu skúšobnej komisie pre záverečnú skúšku a pre absolventskú skúšku na odskúšaného žiaka: 2,00 €,
- školskej maturitnej komisie a jej členov vrátane odborníkov z praxe, členov skúšobnej komisie pre záverečnú skúšku a pre absolventskú skúšku vrátane odborníkov z praxe, na odskúšaného žiaka: 1,50 €.

Zdroj: <https://www.minedu.sk/40935-sk/rok-2025/>

EDUKAfest 2025 otvorí brány slovenských škôl

EDUKAfest 2025 sa uskutoční 22. mája 2025, pričom 25 základných škôl z celého Slovenska otvorí svoje dvere pre verejnosť.

Podujatie ponúkne otvorené hodiny, inšpiratívne workshopy a diskusie zamerané na aktuálne kurikulárne zmeny. Pozvaní sú učitelia prvého cyklu, supervízori a vedenia škôl, pričom kapacita je obmedzená na dvoch účastníkov z jednej školy. Registrácia je otvorená do 9. mája 2025 alebo do zaplnenia kapacity jednotlivých škôl. K dispozícii sú tiež videá z prvého ročníka EDUKAfestu, kde riaditeľky a učiteľky zdieľajú svoje skúsenosti s implementáciou kurikulárnych zmien a benefity, ktoré prinášajú.

Zdroj: <https://vzdelavanie21.sk/prihlaste-sa-na-edukafest-2025/>

ORGANIZÁCIA ŠKOLSKÉHO ROKA Z POHĽADU LEGISLATÍVY

* AKTUALIZÁCIA PRAVIDIEL *

JUDr. Ing. Zdenka Matulová Juríková

Organizácia školského roka je jednou zo zásadných oblastí, ktorými sa riadi výchovno-vzdelávací proces v školách a školských zariadeniach. Cieľom článku je poskytnúť vedúcim pedagogickým a odborným zamestnancom ucelený prehľad povinností a možností, ktoré im legislatíva v tejto oblasti priznáva.

Organizácia školského roka predstavuje základný rámec pre plánovanie, riadenie a realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu na školách. Je upravená príslušnými právnymi predpismi a zahŕňa nielen časové vymedzenie školského roka, ale aj kompetencie riaditeľa školy a Ministerstva školstva výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo školstva“) v tejto oblasti. Porozumenie týmto ustanoveniam je nevyhnutné pre vedúcich pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí zodpovedajú za zabezpečenie zákonného a efektívneho fungovania školy.

Školský rok sa začína 1. septembra a končí 31. augusta nasledujúceho kalendárneho roka. V rámci tohto obdobia sa delí na obdobie školského vyučovania a školské prázdniny, pričom prázdniny môžu byť vyhlásené aj počas vyučovacieho obdobia. Na materské školy sa termíny prázdnin nevzťahujú.

Obdobie školského vyučovania končí 30. júna, po ktorom nasleduje obdobie školských prázdnin trvajúce do 31. augusta. Vyučovanie je ďalej rozdelené na dva školské polroky – prvý končí 31. januára a druhý 30. júna príslušného kalendárneho roka. Táto štruktúra je kľúčová najmä pre klasifikáciu a hodnotenie žiakov, ako aj pre plánovanie pedagogickej činnosti počas roka.

Z pohľadu riadenia školy je dôležité, že riaditeľ školy môže počas školského vyučovania poskytnúť žiakom **najviac päť dní voľna**, a to zo závažných dôvodov, najmä organizačných a prevádzkových. V mimoriadnych situáciách, ako sú živelné pohromy, pandémia či vyhlásenie núdzového alebo výnimočného stavu, môže byť rozsah tohto voľna prekročený na základe rozhodnutia ministerstva školstva, ktoré určí konkrétny počet dní.

Ministerstvo školstva každoročne do 31. mája zverejňuje termíny školských prázdnin na tri po sebe nasledujúce školské roky na svojom webovom sídle. Taktiež

ustanovuje všeobecne záväzným právnym predpisom konkrétne termíny prázdnin počas školského vyučovania a ďalšie podrobnosti týkajúce sa organizácie školského roka.

Osobitnú právnú úpravu si vyžadujú mimoriadne okolnosti, ktoré môžu ovplyvniť kontinuitu školského vyučovania. V prípade vyhlásenia výnimočného stavu, núdzového stavu alebo mimoriadnej situácie, ako aj pri nariadení zákazu prevádzky škôl podľa osobitných predpisov, môže minister školstva rozhodnúť o **mimoriadnom prerušení školského vyučovania alebo prevádzky školských zariadení**. V takýchto prípadoch je oprávnený upraviť aj ďalšie dôležité termíny, vrátane začiatku a konca vyučovacieho obdobia, klasifikácie, prijímacích skúšok, vydávania dokladov o vzdelaní, zápisov, ako aj o zrušení časti maturitnej skúšky či externého testovania.

Ministerstvo môže tiež rozhodnúť o spôsoboch hodnotenia, prijímania žiakov či ukončovania vzdelávania, a v odôvodnených prípadoch o zvýšení počtu vyučovacích dní. Tieto rozhodnutia musia byť sprístupnené verejnosti na webovom sídle ministerstva školstva a nadobúdajú účinnosť najskôr dňom ich zverejnenia.

Osobitná právna úprava sa vzťahuje aj na prevádzku materských škôl počas letných mesiacov. Ich činnosť sa v mesiacoch júl a august prerušuje nepretržite najmenej na tri týždne. V prípade, že v obci pôsobí viacero materských škôl jedného zriaďovateľa, je možné počas prerušenia prevádzky sústrediť deti do jednej materskej školy, ktorá ostáva otvorená.

Zriaďovateľ môže prevádzku materskej školy, základnej umeleckej školy, jazykovej školy alebo školského zariadenia dočasne obmedziť alebo prerušiť z rôznych dôvodov. Ide najmä o dôvody organizačného, technického či hygienicko-epidemiologického charakteru, prípadne na základe opatrení príslušného regionálneho

úradu verejného zdravotníctva. Prevádzka môže byť pozastavená aj na návrh riaditeľa školy alebo zariadenia, ak existuje riziko ohrozenia bezpečnosti a zdravia detí a zamestnancov, prípadne hrozí vznik závažných škôd na majetku.

Z uvedeného vyplýva, že súčasná právna úprava poskytuje nielen presný rámec pre organizáciu školského roka, ale aj dostatočnú flexibilitu na zvládanie nepredvídaných situácií. Zohľadňuje pritom potrebu zabezpečiť kontinuitu výchovno-vzdelávacieho procesu pri súčasnom zachovaní ochrany zdravia a bezpečnosti všetkých účastníkov školského systému.

V praxi to znamená, že vedúci pedagogickí a odborní zamestnanci musia byť nielen dôkladne oboznámení s právnou úpravou, ale aj aktívne sledovať rozhodnutia rezortu školstva, ktoré môžu mať bezprostredný vplyv na organizáciu školského života. Flexibilita, schopnosť rýchlej adaptácie a transparentná komunikácia so zamestnancami, žiakmi i rodičmi patria medzi základné predpoklady úspešného manažmentu školy v súlade s platnou legislatívou.

Vyhláška č. 231/2009 Z. z. o podrobnostiach o organizácii školského roka

Kľúčovým vykonávacím predpisom, ktorý konkretizuje ustanovenia školského zákona týkajúce sa organizácie školského roka, je vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 231/2009 Z. z. o podrobnostiach o organizácii školského roka. Táto vyhláška sa vzťahuje na mnohé typy škôl vrátane základných škôl, stredných škôl, odborných učilísk, základných umeleckých škôl, praktických škôl a jazykových škôl. Poskytuje podrobný rámec pre rozdelenie vyučovania, prázdnin, ako aj špecifické podmienky pre niektoré typy štúdiá.

Z hľadiska riadiacich kompetencií riaditeľa školy je zásadné porozumieť tomu, že vyučovanie sa začína 1. septembra a končí sa 30. júna, no reálne začiatky a konce školského vyučovania sú ovplyvnené tým, na aký deň v týždni pripadne 1. september alebo 30. jún. Ak 1. september pripadne na víkend, vyučovanie sa začína najbližší pondelok. Rovnako, ak 30. jún pripadne na víkend alebo pondelok, školský rok končí už v predchádzajúci piatok. Tieto ustanovenia majú vplyv na plánovanie ukončenia vyučovania, vydávanie vysvedčení a organizáciu záverečných podujatí v školách.

Dôležitým aspektom, najmä na stredných odborných školách, je aj možnosť skrátenia vyučovania v dôsledku realizácie odbornej alebo umeleckej praxe počas letných prázdnin. **Riaditeľ školy môže skrátiť druhý polrok najviac o toľko dní, koľko žiaci absolvujú**

prax v prázdninovom období. V špecifických prípadoch, ako sú zdravotnícke študijné odbory, je koniec vyučovania vopred definovaný podľa termínu nástupu na povinnú odbornú prax.

Ďalšou dôležitou súčasťou vyhlášky je presné **vymedzenie školských prázdnin**. Tieto prázdniny sú rozdelené na jesenné, vianočné, polročné, jarné, veľkonočné a letné. Ich presné trvanie a termíny sú stanovené s dôrazom na kontinuitu vyučovania, ako aj na potrebu oddychu a regenerácie žiakov. Vyhláška zároveň umožňuje flexibilitu – napríklad v prípade vianočných prázdnin môže ich začiatok pripadnúť aj na skorší dátum podľa dňa v týždni, na ktorý pripadne 23. december.

Riaditeľ školy má tiež kompetenciu informovať o poskytnutí voľna podľa § 150 ods. 5 školského zákona, a to nielen z organizačných dôvodov, ale aj pri cirkevných školách – z dôvodu významného cirkevného sviatku. O tejto skutočnosti je **povinný informovať zriaďovateľa** aj príslušný orgán miestnej štátnej správy v školstve.

Vyhláška myslí aj na zabezpečenie chodu školy počas prázdnin a dní voľna. V spolupráci so zriaďovateľom môže riaditeľ školy zabezpečiť prevádzku školských výchovno-vzdelávacích zariadení a školských jedální. Toto opatrenie je mimoriadne dôležité v kontexte podpory pracujúcich rodičov a zabezpečenia kontinuálnej výchovy detí mimo klasického vyučovania.

Z pohľadu vedúcich pedagogických a odborných zamestnancov je preto kľúčové, aby dôkladne poznali nielen rámcové ustanovenia školského zákona, ale aj konkrétne vykonávacie predpisy, akým je vyhláška č. 231/2009 Z. z. Tieto predpisy im poskytujú presné pravidlá, no zároveň aj priestor pre zodpovedné rozhodovanie v súlade s miestnymi podmienkami, potrebami žiakov a organizačnými možnosťami školy.

Aktualizácia pravidiel organizácie školského roka podľa vyhlášky č. 56/2025 Z. z.

Dôležitým legislatívnym doplnením pre prax vedúcich pedagogických a odborných zamestnancov škôl je novela vyhlášky č. 231/2009 Z. z., ktorá bola vydaná ako **vyhláška č. 56/2025 Z. z.** s účinnosťou od **1. apríla 2025**. Táto novela reaguje na často diskutovaný význam **polročných prázdnin** a prináša niektoré úpravy.

Jednou z kľúčových zmien je **explicitné zaradenie polročných prázdnin medzi typy školských prázdnin** uvedené v § 3 ods. 1 vyhlášky. Doslovne sa zavádza nový **§ 3 ods. 4**, ktorý presne stanovuje, že:

„Polročné prázdniny trvajú jeden deň po skončení prvého polroka, a to v najbližší piatok alebo v najbližší pondelok.“

Tento detail má praktický význam najmä pre plánovanie vyučovania, vydávanie vysvedčení a logistiku organizácie polročného hodnotenia. Umožňuje riaditeľom škôl zohľadniť aktuálny kalendárny kontext a zároveň zabezpečiť aplikáciu tohto dňa voľna.

Doplnenie zároveň reflektuje snahu o **zvýšenie transparentnosti v organizácii školského roka**, keďže aj malý legislatívny rozdiel môže ovplyvniť celkové nastavenie školského harmonogramu, plán exkurzií, klasifikácie alebo prevádzku školských zariadení.

Ďalšou zmenou je **zrušenie pôvodných odsekov 8 a 9** v § 3 vyhlášky. Tieto sa týkali možnosti prerušenia alebo zmeny obdobia vyučovania v školách a prevádzky školských zariadení v situáciách, pri ktorých môže dôjsť k ohrozeniu života alebo zdravia detí, žiakov alebo zamestnancov škôl a školských zariadení.

V praxi vedúcich pracovníkov je preto potrebné **priebežne sledovať novelizácie vykonávacích predpisov**, keďže aj formálne úpravy môžu zásadne ovplyvniť rozhodovanie v oblasti organizácie výchovno-vzdelávacieho procesu, plánovania personálnych zdrojov alebo komunikácie so zákonnými zástupcami žiakov. ■

LITERATÚRA:

1. Zákon č. 245/2008 Z. z. Zákon o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov
2. Vyhláška č. 231/2009 Z. z. Vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky o podrobnostiach o organizácii školského roka na základných školách, na stredných školách, na základných umeleckých školách, na praktických školách, na odborných učilištiach a na jazykových školách
3. Vyhláška č. 56/2025 Z. z. Vyhláška Ministerstva školstva, výskumu, vývoja a mládeže Slovenskej republiky, ktorou sa mení a dopĺňa vyhláška Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 231/2009 Z. z. o podrobnostiach o organizácii školského roka na základných školách, na stredných školách, na základných umeleckých školách, na praktických školách, na odborných učilištiach a na jazykových školách v znení neskorších predpisov
4. Sprievodca školských rokov 2024/2025 (Dostupné na: <https://www.minedu.sk/data/att/031/31979.c60367.pdf>)

* AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY *

Finančné prostriedky pre školy na podporné opatrenie v školskom roku 2025/2026

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR poskytne školám finančné prostriedky na školský rok 2025/2026 na pokrytie nákladov spojených so zabezpečením nepedagogického zamestnanca, ktorý bude pomáhať žiakom so zdravotným znevýhodnením pri sebaobslužných úkonoch počas výchovno-vzdelávacieho procesu.

Podkladom pre pridelenie finančných prostriedkov je zber údajov prostredníctvom formulára, ktorý je zverejnený na webovej stránke ministerstva. Tento formulár vyplnia školy a následne ho pošlú svojmu zriaďovateľovi. Uzávierka pre odoslanie vyplnených formulárov je stanovená na **19. mája 2025**.

Zriaďovatelia následne potvrdia údaje zozbierané školami a spolu s požiadavkou na pridelenie finančných prostriedkov zašlú formuláre regionálnemu úradu školskej správy do **23. mája 2025**.

Tento úrad vyhodnotí požiadavky a vytvorí databázu škôl, ktorým budú finančné prostriedky pridelené. Finálne údaje budú zaslané ministerstvu do **11. júna 2025**.

Ministerstvo na základe týchto údajov pripraví zoznam škôl, ktorým budú pridelené finančné prostriedky na zabezpečenie podporných opatrení v školskom roku 2025/2026. Tento zoznam bude zverejnený na oficiálnej webovej stránke ministerstva.

Zdroj a ďalšie informácie: <https://www.minedu.sk/informacie-k-zberu-udajov-na-podporne-opatrenie-nepedagogicky-zamestnanec-zabezpecujuci-samoobsluzne-ukony-na-skolsky-rok-20252026/>

Novela zákona na posilnenie ochrany detí a mladistvých pred tabakovými výrobkami

Ministerstvo zdravotníctva SR v spolupráci s Úradom verejného zdravotníctva SR a odbornou obcou pripravujú novelu zákona č. 89/2016 Z. z. o výrobe, označovaní a predaji tabakových výrobkov a súvisiacich výrobkov, ako aj zákona č. 377/2004 Z. z. o ochrane nefajčiarov.

Cieľom navrhovaných zmien je predovšetkým ochrana detí a mladistvých pred používaním tabakových a súvisiacich výrobkov. Návrh obsahuje zákaz predaja jednorazových elektronických cigariet a ochutených výrobkov bez tabaku, okrem niektorých príchuť mentolu a mäty. Navyše zvyšuje sankcie za porušenie predpisov týkajúcich sa varovných označení a zložení výrobkov. Opatrenia sú v súlade s medzinárodnými trendmi v regulácii týchto produktov.

Zdroj: uvzs.sk

PRVÝ POVOJNOVÝ ŠKOLSKÝ ROK VO VÝROČNEJ SPRÁVE ŠTÁTNEHO GYMNÁZIA V MALACKÁCH

* ANALÝZA SYSTÉMOVÝCH PRÍSTUPOV A ZMIEN *

PhDr. Adam Bieleš, PhD.
Ústav pamäti národa

V máji 1945 sa po vojne opäť otvorili brány gymnázia v Malackách. Škola však už nebola taká, ako si ju pamätali pred prechodom frontu – a už vôbec nie ako pred vypuknutím druhej svetovej vojny. Gymnázium bolo poštátnené, vyučovanie sa riadilo novými učebnými plánmi a z pedagogického zboru postupne odchádzali františkáni. O týchto, ako aj ďalších zmenách podáva svedectvo výročná správa za školský rok 1945/1946.

Zánik Slovenského štátu a obnovenie Československa neprinesli úplný návrat k predvojnovému stavu. Už počas Slovenského národného povstania, 6. septembra 1944, vydala Slovenská národná rada (ďalej len „SNR“) nariadenie č. 5/1944 o poštátnení všetkých druhov škôl. Túto právnu úpravu po vojne potvrdilo nariadenie SNR č. 37/1945 zo 16. mája 1945.¹ Na jeho základe bolo po vojne poštátnené aj bývalé františkánske gymnázium v Malackách. Hneď, ako to podmienky aspoň trochu umožnili, brány školy sa v novom režime opäť otvorili. Vyučovanie vo všetkých triedach malackého gymnázia sa začalo 28. mája 1945.² Do konca školského roku 1944/1945 zostával presne mesiac.³ Prvý riadny povojnový školský rok sa začal o niekoľko mesiacov neskôr, 3. septembra 1945, a do školy sa vrátili aj malackí gymnazisti.⁴ O tom, čo tento školský rok priniesol, sa dozvedáme z výročnej školskej správy.

Úvod správy obsahuje stručný prehľad personálnych zmien v profesorskom zbere. Hoci nezachytáva zmeny bezprostredne po prechode frontu, ponúka zaujímavé informácie. Františkán Celestín Lepáček zostal riaditeľom aj po poštátnení školy. Až 21. marca 1946 ho vystriedal Ján Žigo, bývalý profesor Štátneho gymnázia v Skalici. Lepáček formálne zostal medzi pedagógmi, ale ako provinciál františkánskej rehole – najvyšší

predstaviteľ františkánov na Slovensku – v škole nevyučoval. Poštátnenie sa odrazilo aj v pomere medzi františkánskymi a civilnými profesormi. Kým v poslednom riadnom vojnovom školskom roku dominovali františkáni v pomere 12 : 3, v prvom povojnovom školskom roku mali prevahu už len 9 : 7. Počet pedagogičiek sa oproti vojnovému obdobiu zvýšil o jednu – v Malackách učili dve učiteľky.⁵

Prijímacie skúšky sa konali 3. júla 1945 a školský rok sa začal 3. septembra 1945. Od 22. októbra škola prešla na nové povojnové učebné plány. V kultúrnej práci so študentmi sa čiastočne nadviazalo na medzivojnové tradície. Napríklad 27. októbra 1945 študenti počúvali rozhlasovú reláciu pri príležitosti vzniku Československa a o tri dni neskôr o tejto udalosti diskutovali priamo v škole. Pripomínali sa však aj nové udalosti, ktoré odrážali zmenenú tvár obnoveného Československa. Dňa 7. novembra 1945 bol deň venovaný bolševickej revolúcii v Rusku, 17. novembra si študenti pripomenuli zatvorenie vysokých škôl v Protektoráte Čechy a Morava nacistami a 23. februára 1946 rozhlasová relácia oslávila výročie vzniku Červenej armády.⁶

Prvé štandardné maturity prebehli od 24. do 27. júna 1946. Hoci sa vojna skončila, jej následky stále ovplyvňovali chod školy. Poškodená telocvičňa mala vybité okná a zničený inventár, preto sa telocvik konal až na jar na školskom dvore za pekného počasia. Ešte väčšie škody utrpel gymnaziálny internát v kaštieli, ktorý

¹ 34/1945 Zb. SNR o poštátnení školstva na Slovensku. [online]. 2024 [cit. 2024-15-06]. Dostupné z: <<https://www.aspi.sk/products/lawText/1/11709/1/2/nariadenie-c-34-1945-zb-snr-o-postatneni-skolstva/nariadenie-c-34-1945-zb-snr-o-postatneni-skolstva>>.

² Riaditeľstvo gymnázia oznamuje. Čas, roč. 2, 1945, č. 30, s. 4. ; Riaditeľstvo gymnázia oznamuje. Pravda, roč. 1945, 1945, č. 77, s. 3.

³ Výnosy a vyhlášky. Školské zvesti. 1945, roč. 1, č. 1-4, s. 69-70.

⁴ PAVLÍK, Ondrej. Začal sa nový školský rok. Pravda, roč. 1945, 1945, č. 158, s. 1.

⁵ Slovenský národný archív (ďalej SNA), fond Poverenictvo školstva (ďalej f. PŠK, škatuľa (ďalej šk.) 426, II. výročná správa štátneho gymnázia v Malackách, s. 3-5.

⁶ SNA, f. PŠK, šk. 426, II. výročná správa štátneho gymnázia v Malackách, s. 5-7.

slúžil počas vojny ako sídlo nemeckých vojenských a bezpečnostných zložiek a neskôr ho poškodili príslušníci Červenej armády. Rekonštrukčné práce v kaštieli prebiehali počas celého školského roku.⁷

Študenti malackého gymnázia mali vlastný spolok – Gavlovičov študentský samovzdelávací krúžok (ďalej „GŠSK“). Organizovali ho sami a volili si aj jeho vedenie. Krúžok zastrešoval zájazdy, pozýval básnikov, organizoval koncerty a športové aktivity. Usporiadal medzitriedne majstrovstvá vo futbale a ľadovom hokeji a na celoslovenskom hokejovom turnaji obsadil 4. miesto.⁸

Novinkou povojnového školstva bolo zavedenie žiackej samosprávy. Dňa 30. marca 1946 vznikla na gymnáziu Školská rada, ktorá sa starala o sociálnu pomoc chudobnejším študentom, podporovala športové aktivity a ďalšie iniciatívy. Predsedom Školskej rady aj GŠSK bol študent 6. ročníka Ervín Tichý.⁹

Počet študentov na gymnáziu vzrástol. Kým na konci školského roku 1944/1945 ich bolo 416, na začiatku nasledujúceho školského roku ich bolo 433. Na konci školského roku 1945/1946 mala škola 348 študentov a 80 študentiek. Iba 85 študentov pochádzalo z Malaciek, zvyšok sa narodil inde v Československu alebo za jeho hranicami. V Malackách bývalo 263 študentov, u rodičov alebo pod dozorom, ostatní dochádzali. Drvivá väčšina (418) bola slovenskej národnosti a rovnaký počet bol rímskokatolíckeho náboženského vyznania. Najčastejším zamestnaním

⁷ SNA, f. PŠK, šk. 426, II. výročná zpráva štátneho gymnázia v Malackách, s. 7.

⁸ SNA, f. PŠK, šk. 426, II. výročná zpráva štátneho gymnázia v Malackách, s. 7-9.

⁹ SNA, f. PŠK, šk. 426, II. výročná zpráva štátneho gymnázia v Malackách, s. 9-11.

rodičov bola štátna a verejná služba, čo platilo pre 141 študentov.¹⁰

Vo výročnej správe sa zachoval aj menoslov študentov s niekoľkými pozoruhodnými menami. Do 1. ročníka nastúpil neskorší minister vnútra a riaditeľ Slovenskej informačnej služby Ladislav Pittner, o ročník vyššie študoval budúci riaditeľ gymnázia Miroslav Krčma a v 5. ročníku budúci historik Anton Špiesz.¹¹

Na záver správa uvádza informácie o nasledujúcom školskom roku. Prijímacie skúšky a zápis sa konali 28. júna 1946, opravné a dodatočné skúšky 2. a 3. septembra 1946 a začiatok školského roku 1946/1947 bol stanovený na 10. septembra 1946.¹²

Výročná správa Štátneho gymnázia v Malackách za školský rok 1945/1946 ukazuje, ako sa bývalé františkánske gymnázium plynule prispôbilo novému politickému systému a jeho predstavám o školstve. Hoci školy naďalej dominovali františkánski pedagógovia, pripomínanie nových výročí a zavedenie žiackej samosprávy signalizovali zásadné zmeny. Už v nasledujúcom školskom roku väčšina františkánov zo školy odišla. Okrem Celestína Lepáčka, ktorý ako provinciál nevyučoval, zostal na konci roka jediným františkánskym pedagógom Peter Broniš.¹³ Ten gymnázium opustil ako posledný – až po komunistickom prevrate.¹⁴ O tom však niekedy nabudúce. ■

¹⁰ SNA, f. PŠK, šk. 426, II. výročná zpráva štátneho gymnázia v Malackách, s. 12-13.

¹¹ SNA, f. PŠK, šk. 426, II. výročná zpráva štátneho gymnázia v Malackách, s. 14-21.

¹² SNA, f. PŠK, šk. 426, II. výročná zpráva štátneho gymnázia v Malackách, s. 22.

¹³ SNA, f. PŠK, šk. 426, III. výročná zpráva štátneho gymnázia v Malackách, s. 4-5.

¹⁴ HALLON, Pavol. *Štyristo rokov malackého školstva*. Malacky: ZCK Malacky, 1997, s. 99.

* AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY * AKTUALITY *

Optimalizácia stredných škôl na Slovensku

Ministerstvo školstva začalo prvú fázu optimalizácie stredných škôl na Slovensku s cieľom modernizovať a zlepšiť vzdelávanie.

Minister školstva ocenil prístup samosprávnych krajov, ktoré pripravili projekty na zmenu siete stredných škôl. Samosprávne kraje vypracovali a odobrili v rámci svojich zastupiteľstiev 52 regionálnych projektov. Ministerstvo na základe nich uskutoční zmeny v sieti stredných škôl, ktoré nadobudnú platnosť buď od septembra 2025 alebo 2026, podľa konkrétneho časového plánu daných projektov. Reforma sa zameriava na kvalitu riadenia, vybavenie škôl a zlepšenie ponuky odborov, s efektívnym využitím štátnych financií na relevantné odbory. Proces optimalizácie podporuje európsky projekt s Alianciou sektorových rád v hodnote 29,9 milióna eur na predvídanie potrieb trhu práce. Okrem toho sa zavádza povinná maturita z matematiky, digitalizácia výučby a zlepšovanie vyučovania STEM predmetov. Ministerstvo odporúča krajinám zrýchliť rozhodovacie procesy a zlepšiť komunikáciu medzi zriaďovateľmi a partnermi.

V dokumente Prvé kolo optimalizácie siete stredných škôl na stránke ministerstva školstva sa dozviete bližšie o:

- Počte optimalizačných projektov SK8 v procese optimalizácie stredných škôl,
- Počte schválených vs. neschválených optimalizačných návrhov zastupiteľstvami VÚC 2024/2025,
- Pláne realizácie optimalizačného zmien v rokoch 2025 – 2027,
- Počte stredných škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti VÚC (pred a po).

Zdroj: <https://www.minedu.sk/t-drucker-optimalizacia-siete-strednych-skol-ide-dobrym-smerom/>

* DO POZORNOSTI * DO POZORNOSTI * DO POZORNOSTI * DO POZORNOSTI * DO POZORNOSTI *

1. jún – 30. jún 2025**DÔLEŽITÉ TERMÍNY**

Pamätný deň	
7. 6.	Výročie Memoranda národa slovenského
21. 6.	Deň odchodu okupačných vojsk sovietskej armády z Česko-Slovenska v roku 1991
24. 6.	Deň pamiatky obetí komunistického režimu
Termíny	
1. 6. – 15. 6.	Základné školy urobia zber záujmu žiakov štvrtých ročníkov o štúdium na gymnáziách s osemročným vzdelávacím programom.
do 3. 6.	ŠVS spracujú výsledky 1. kola prijímacích skúšok.
do 5. 6.	Odoslanie údajov do Centrálného registra za príslušný mesiac.
do 6. 6.	SŠ zverejnia konanie 2. kola.
6. 6.	ŠVS zabezpečia výmenu databáz žiakov a následne zverejnia štatistiky a sprístupnia aktuálne číselníky na webe.
od 9. 6.	ŠVS po centrálnom spracovaní databáz zašle exporty súborov pre Proforient cez CPP vo svojej pôsobnosti.
17. 6. – 18. 6.	2. kolo prijímacích skúšok na SŠ.
najskôr 21. 6.	Klasifikačná pedagogická rada.
od 20. 6.	Odvoly konanie po 2. kole prijímacích skúšok.
do 21. 6.	SŠ zverejnia zoznam uchádzačov podľa výsledkov prijímacieho konania.
do 27. 6.	SŠ zašlú ŠVS výsledky 2. kola prijímacích skúšok po zápise.
Olympiády a súťaže	
3. 6. – 4. 6.	Pytagoriáda – celoštátne kolo: P6, P7, P8
5. 6.	Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko – celoštátne kolo: kategória 1, 2, 3, 4
6. 6. – 7. 6.	Biologická olympiáda – celoštátne kolo: E
11. 6. – 13. 6.	Poznaj slovenskú reč – celoštátne kolo: kategórie 1, 2, 3, 4
do 15. 6.	IPM student Award – školské kolo
jún	Rodinný dom Velux – celoštátne kolo
jún	Súťaže žiakov SOŠ v oblasti BOZP – celoštátne kolo
jún	Súťaž žiakov SOŠ v oblasti BOZP – celoštátne kolo
Priebežne	
Kontrolná činnosť podľa plánu kontrolných úloh.	
Vykazovanie zastupovania, nadčasov, dochádzky zamestnancov za príslušný mesiac.	
Spracovanie miezd, výkazy a odvody do poisťovní (Sociálna poisťovňa, zdravotné poisťovne).	
Koncoročné zasadnutia metodických združení a predmetových komisií.	
Plán opravných a komisionálnych skúšok.	
Kontrola školských dokumentov, ich skartovanie, príprava na archiváciu.	
Úprava obsahu vzdelávania.	
Efektívne plánovanie a redukcia učiva.	
Návrh opatrení na zlepšenie výchovno-vzdelávacieho procesu k budúcemu školskému roku.	
Príprava podkladov k zmenám v školskom vzdelávacom a výchovnom programe.	
Dohoda o čerpaní dovoleniek počas letných prázdnin.	
Návrhy na prevádzku ŠKD/MŠ/ŠJ počas letných prázdnin.	
Príprava letnej údržby školy (interiér, exteriér).	
Oznámenie o úradných hodinách počas letných prázdnin.	
Výkazy	
do 7. 6.	Regionálne úrady štátnej správy vytvoria protokol všetkých zriaďovateľov kraja o zbere údajov o asistentoch učiteľa pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a odovzdajú ho na MŠVVaŠ SR.
do 20. 6.	Výkaz o základnej škole 3-01 – príloha zápis žiakov do 1. ročníka na školský rok 2025/2026 – odoslanie príslušnému RÚŠS.

Zdroj: www.ucimenadialku.sk, www.kalendar.azet.sk, www.minedu.sk, www.cvtisr.sk, www.vykazy.sk, www.svs.edu.sk, www.siov.sk**Spracovala:** PaedDr. Katarína Písečná

OTÁZKY A ODPOVEDE

OSLOBODENIE UKRAJINSKÉHO ŽIAKA Z PRIJÍMAČEJ SKÚŠKY NA STREDNÚ ŠKOLU NA SLOVENSKU

Je možné oslobodiť ukrajinského žiaka, ktorý žije na Slovensku od novembra 2024, od prijímacej skúšky na strednú školu zo slovenského jazyka a literatúry na základe § 145 ods. 10 zákona č. 245/2008 Z. z.?

Ak je žiak zaradený do 9. ročníka základnej školy:

- Ak podal prihlášku na strednú školu (v prvom alebo druhom kole), postupuje sa štandardne vrátane prijímacieho konania v štátnom, teda slovenskom jazyku podľa § 63 zákona č. 245/2008 Z. z. školského zákona, ktorý upravuje prihlášky na vzdelávanie. K prihláške na vzdelávanie priložujú vysvedčenia zo základnej školy, ktorú navštevoval na Ukrajine pred príchodom na Slovensko.
- Ak nepodal prihlášku na vzdelávanie na strednej škole z rôznych objektívnych dôvodov alebo nebol na štúdium prijatý, bude sa postupovať podľa § 71 ods. 3 školského zákona: „Žiakom, ktorí neboli ani po termíne prijímacej skúšky podľa § 66 ods. 6 prijatí na štúdium na žiadnej strednej škole, a žiakom, ktorí si po úspešnom skončení deviateho ročníka základnej školy alebo základnej školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami nepodal prihlášku na štúdium na strednú školu a nemajú splnenú povinnú školskú dochádzku, príslušný orgán miestnej štátnej správy v školstve zabezpečí po prerokovaní so zákonným zástupcom žiaka, s príslušným riaditeľom strednej školy a jeho zriaďovateľom plnenie povinnej školskej dochádzky na strednej škole.“ Na základe vyššie uvedeného nie je možné žiaka z Ukrajiny oslobodiť od konania prijímacej skúšky na strednú školu zo slovenského jazyka a literatúry.

JUDr. Ing. Lucia Pivarníková, zdroj: direktor.sk

POSUDZOVANIE NÁROKU NA UDRŽANIE PROFESIJNÉHO PRÍPLATKU PO ZARADENÍ DO VYŠŠEJ PLATOVEJ TRIEDY

Pedagogický zamestnanec s 1. atestáciou absolvoval v decembri úspešne obhajobu portfólia na druhú atestáciu, čím mu vznikol nárok na zaradenie do 9. platovej triedy. Zároveň poberá 12 % príplatok za profesijný rozvoj za absolvované vzdelávania pred rokom 2019 (kredity). Pri jeho zaradení do vyššej platovej triedy (PZ s 2. atestáciou) má aj naďalej nárok na vyplácanie 12 % príplatku?

Podľa § 32g zákona č. 553/2003 Z. z. kreditový príplatok priznaný pedagogickému alebo odbornému zamestnancovi podľa predpisov účinných do 31. augusta 2019 sa považuje za príplatok za profesijný rozvoj a vypláca sa do 31. augusta 2026. Podľa § 14e ods. 2 zákona č. 553/2003 Z. z. príplatok za profesijný rozvoj zamestnávateľ prizná na dobu siedmich rokov najviac v sume 12% z platovej tarify platovej triedy a pracovnej triedy, do ktorej je pedagogický alebo odborný zamestnanec zaradený. V aplikačnej pomôcke pre prax k § 32g zákona č. 553/2003 Z. z. sa uvádza, že ak sa pedagogickému zamestnancovi zvýši platová tarifa, príplatok za profesijný rozvoj sa mu priznáva zo zvýšenej platovej tarify. Teda, ak sa zvyšuje platová tarifa PZ napríklad na základe vykonania atestácie postupom do vyššej platovej triedy, tak príplatok za profesijný rozvoj sa PZ vypočíta zo zvýšenej platovej tarify. Podľa môjho názoru, PZ pri zaradení do vyššej platovej triedy má naďalej nárok na vyplácanie príplatku za profesijný rozvoj.

JUDr. Ing. Zdenka Matulová Juríková,
zdroj: direktor.sk

Vydáva Wolters Kluwer SR s. r. o., Mlynské nivy 48, 821 09 Bratislava, IČO: 31348262, tel.: (02) 58 10 20 10, e-mail: office@wolterskluwer.sk

Zodpovedný redaktor: Ing. Marcela Kečkéšová, e-mail: marcela.keckesova@wolterskluwer.com

Šéfredaktor: PaedDr. Dušana Bielešová, e-mail: dusana.bieleszova@wolterskluwer.com

Adresa redakcie: Wolters Kluwer SR s. r. o., Mlynské nivy 48, 821 09 Bratislava, tel.: (02) 58 10 20 10, internet: www.wolterskluwer.sk

Inzercia, predplatné a distribúcia: Ing. Andrea Fazekašová Medovarská, tel.: (02) 58 10 20 31, e-mail: casopisy@wolterskluwer.sk

Sadzba: Forma, s. r. o., Bratislava

Návrh obálky: www.sueweb.sk

Tlač: SOŠ polygrafická, Bratislava, www.polygraficka.sk

Nevyžiadané príspevky nevraciam. Pretlač akékoľvek šírenie obsahu je povolené len s výslovným písomným súhlasom vydavateľa. Za správnosť údajov uvedených v článkoch zodpovedajú ich autori. Časopis je aj na direktor.sk. ISSN 1339-925X

EV 2265/08

Ročné predplatné 114,39 EUR vrátane DPH, poštovného a balného. Cena jedného výtlačku 9,53 EUR vrátane DPH, poštovného a balného. Predplatné sa automaticky predlžuje o ďalší rok, ak odber nie je najneskôr v novembri písomne zrušený.

Periodicita vydávania: mesačník

Zadané do tlače: 9. 5. 2025

© Wolters Kluwer SR s. r. o., 2025

ISSN 1336-9849